

ÅRSREDOVISNING

STIFTELSEN NORDISKA MUSEET 2021

NORDISKA MUSEET

När språkforskaren och kulturhistorikern Artur Hazelius (1833–1901) gjorde sin första insamlingsresa i Dalarna ville han dokumentera en folkkultur som han trodde skulle gå förlorad. Året därpå, 1873, öppnade han den första utställningen, *Skandinavisk-Etnografiska samlingen*, på Drottninggatan i Stockholm. Redan 1880 hade samlingen blivit så omfattande att han ombildade den till Stiftelsen Nordiska museet. I sitt överlåtelsebrev skänkte han samlingarna till svenska folket. En särskild nämnd skulle ansvara för verksamheten, som även kom att inkludera Skansen, grundat 1891. De tillfälliga utställningslokalerna blev snart för små. Planerna på det stora museibygget på Djurgården växte fram med syftet att skapa "en bra hemvist" för museets samlingar och därtill "en stor nationell festhall". Detta lade grunden för Nordiska museet och Skansen, som vid tiden för Artur Hazelius död hade vuxit till en nationell institution med internationell räckvidd. För honom stod människan i centrum och han satte "Känn dig själv" som motto på museets emblem. Föremålen som samlades in skulle samtidigt beskrivas, registreras och resultaten publiceras. Vetenskapliga perspektiv gick hand i hand med folkbildning. Från och med 1963 tog staten ett större ekonomiskt ansvar för stiftelsens verksamhet och har sedan dess utsett nämndens ledamöter. Samma år avskildes Skansen och blev en självständig stiftelse med egen styrelse. Institutionerna är fortfarande sammanflätade med varandra.

Stiftelsen Nordiska museet är i dag Sveriges största kulturhistoriska museum. Samlingarna speglar landets kulturhistoria från 1500-talet till nutid. Föremålssamlingen omfattar ca 1,5 miljoner objekt och tar ca 25 000 kvadratmeter magasinutrymme i anspråk. Arkivet omfattar drygt 5 500 och biblioteket ca 4 000 hyllmeter material. Fotosamlingarna bedöms innehålla ca 6 miljoner fotografier. Museet har systematiskt samlat in uppgifter om svenskt folkliv i över hundra år, både om materiell och immateriell kultur – om hur människor har tänkt, känt och trott. Utöver den stora museibyggnaden på Djurgården äger stiftelsen flera kulturhistoriska miljöer på skilda håll i landet: Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik, Härkeberga kaplansgård samt villa Lusthusporten på Djurgården. Stiftelsen svarar för driften och förvaltningen av dessa miljöer med totalt över 400 byggnader och vidsträckt historiska parker och landskap, oftast i samverkan med utomstående intressenter som kommuner, byalag, föreningar och privatpersoner. Stiftelsen Nordiska museets verksamhet finansierades 2021 till 77 procent (75 %) av statsbidrag och 23 procent (25 %) av egenfinansiering. Det är stiftelsens nämnd (styrelse) som svarar för att stiftelseförordnandet följs. Ansvar för frågor som rör användningen av tillgångar och placering av förmögenhet ligger hos nämnden i enlighet med stiftelselagen och stiftelsens egna stadgar.

Av stadgarna framgår att Stiftelsen Nordiska museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Stiftelsens ansvar omfattar hela det kulturhistoriska fältet med undantag av de delar som hänförs till någon annan institution. Den ska enligt stadgarna särskilt vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika sina samlingar; hålla ett urval av samlingarna tillgängliga samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan kulturförmedlande verksamhet; därtill initiera, driva och stödja forskning inom museets verksamhetsområde.

Året 2021 började dramatiskt med en omfattande vattenskada i Nordiska museets fotoarkiv som krävde stora räddningsinsatser. I övrigt präglades verksamheten precis som året innan av coronapandemin. Med anledning av den omfattande smittspridningen höll Nordiska museet stängt mellan den 1 januari och den 21 mars och under sommaren var inomhusmiljön på samtliga slott och gårdar stängda för besök medan parker och trädgårdar hölls öppna.

Totalt sett har Nordiska museet varit helt stängt i sju månader under pandemin. Stängningen och restriktionerna föranledde ett stort intäktsbortfall från entréer, parkeringar, restauranger och andra kommersiella intäkter. Årets nettoomsättning uppgår till 33,3 mkr vilket är en ökning med 7,3 mkr jämfört med 2020 och en minskning med 18,8 mkr jämfört med stiftelsens referensår 2019, året före pandemins utbrott. Under våren tillämpades korttidsarbete för i stort sett hela personalen vilket ledde till att flera planerade projekt och aktiviteter försenades och kostnaderna har därför flyttats fram till 2022. Stiftelsen har under året erhållit tidigare oannonserade hyresreduktioner (6 mkr) och bidrag (5 mkr). Tillskotten kom i maj och i augusti och stiftelsen har därför inte kunnat förbruka de utökade medlen under året och aktiviteter har flyttats fram till 2022. Årets resultat balanseras till nästa år då vi räknar med ett underskott fram till år 2023. De publika intäkterna som vi är beroende av är svårbedömda med anledning av den fortsatt osäkra situationen med pandemin.

Med de lättade pandemirelaterade restriktionerna från mitten av sommaren började besökarna återvända till museet. Under hösten invigdes utställningen *Nordens Paris - NK:s Franska Damskrädderi* och den lockade från start en stor inhemsk publik. Utställningen har fått ett stort medialt genomslag och uppmärksammats både i nationella och internationella medier. Familjebesökarna började återvända på helger och lov och skolgrupper besökte oss på egen hand. Med ökad smittspridning och nya restriktioner i flera steg från början av december började dock besöksiffrorna att peka nedåt igen. Stiftelsen Nordiska museet hade under 2021 totalt 640 404 (599 485) besök, inräknat både verksamhets- och anläggningsbesök enligt de definitioner som Myndigheten för kulturanalys anger. Antalet verksamhetsbesök ökade med 23 882 besökare jämfört med 2020 och uppgick till 145 974 (122 092) varav 145 974 (111 343) vid museibyggnaden på Djurgården. Det står klart att det är en lång väg kvar tills stiftelsen är tillbaka på jämförelseåret 2019:s nivåer. Glädjande var därför att stiftelsens barnsatsning Tidsvalvet fick Forum för utställares pris *Årets utställning 2020* samt Utställningsetetiskt forums *Guldpris 2020*. Dessutom blev utställningen ett av 12 bidrag som nominerades till *Children in Museums Award 2020-2021*. Senare under året nominerades även hela museet till *European Museum Award 2022*.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla samverkanspartners i Sverige, Norden och andra länder som har hjälpt oss genom ett mycket krävande år med stora utmaningar.

Stockholm, januari 2022

Sanne Houby-Nielsen

Styresman för Stiftelsen Nordiska museet

ÅRSREDOVISNING	6
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	6
STIFTELSENS ÄNDAMÅL OCH UPPDRAG	6
ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN 2021	6
UTVECKLING AV VERKSAMHET, RESULTAT OCH STÄLLNING	9
VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET	10
FÖRVÄNTAD FRAMTIDA UTVECKLING SAMT VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER	10
FORSKNING OCH UTVECKLING	11
HÅLLBARHETSUPPLYSNINGAR	12
TILLSTÅNDS- ELLER ANMÄLNINGSPLIKTIG VERKSAMHET ENLIGT MILJÖBALKEN	13
RESULTATRÄKNING	14
BALANSRÄKNING	15
BALANSRÄKNING	16
RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL	17
KASSAFLÖDESANALYS	17
NOTER.....	18
UNDERSKRIFTER	28
REVISIONSBERÄTTELSE	28
VERKSAMHETSBERÄTTELSE	31
UPPDRAG	33
REDOVISNINGENS INDELNING	33
MUSEETS SAMLINGAR, BYGGNADER, HISTORISKA PARKER OCH LANDSKAP.....	33
UTVECKLING AV SAMLINGARNA.....	34
REGISTRERING, KATALOGISERING OCH FÖREMÅLSLOGISTIK.....	35
FÖRVARING OCH VÅRD.....	37
INSAMLINGAR, UNDERSÖKNINGAR OCH FÖRVÄRV	41
PUBLIK VERKSAMHET	43
BESÖKARE.....	44
MUSEET PÅ DJURGÅRDEN	46
MUSEETS KULTURMILJÖER.....	51
ARKIV OCH BIBLIOTEK	56
DIGITALA MEDIER	57

PUBLIKATIONER	61
KUNSKAP, FORSKNING OCH SAMVERKAN	61
KUNSKAPSUPPBYGGNAD OCH UNIVERSITETSSAMVERKAN	62
UTLÅN.....	64
NATIONELL OCH INTERNATIONELL SAMVERKAN, STÖD OCH RÅDGIVNING	64
INTERNATIONELLT UTBYTE OCH SAMARBETE	66
NORDISKA MUSEETS HÖGTIDSDAG	66
ÖVERGRIPANDE PERSPEKTIV	67
TILLGÄNGLIGHET.....	67
SÄKERHET.....	67
STIFTELSEN NORDISKA MUSEET SOM ARBETSGIVARE	67
OBEROENDE REVISORS RAPPORT	69
NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS VÄNNER	70

STIFTELSENS ÄNDAMÅL OCH UPPDRAG

Stiftelsen Nordiska museet är ett nationellt museum för kulturhistoria. Dess verksamhet regleras av stiftelselagen (1994:1220) och museilagen (2017:563). Som mål för stiftelsen gäller dels de verksamhetsmål som utgår från stiftelsens stadgar (antagna 2010-02-04), dels de riktlinjer som redovisas i regeringsbeslutet för budgetåret 2021 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet (Ku2020/01786, Ku2020/02624 [delvis]). Av riktlinjerna framgår att en särskild resultatredovisning ska lämnas till regeringen. Denna redovisning sker i form av en separat och utförlig verksamhetsberättelse.

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN 2021

Stiftelsen Nordiska museet är, alltsedan de första utställningarna öppnade 1873 och stiftelsen grundades 1880, en central kulturinstitution i Sverige och bedriver en bred verksamhet ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Ansvarsområdet omfattar hela det kulturhistoriska fältet utom de delar som har hänförs till andra institutioner. Verksamheten utgår från stiftelsens stadgar och från de årliga riktlinjer som är knutna till regeringens bidrag. Den förhåller sig även till regeringens nationella kulturpolitiska mål.

Stiftelsen förvaltar, tillgängliggör och skapar ny kunskap dels utifrån föremåls- och arkivsamlingar samt byggnader och historiska parker, skog och landskap, dels genom en fortlöpande insamling, dokumentation och forskning. Detta sker såväl internt som genom olika samarbeten och i direktkontakt med besökare och användare. Kunskapsuppbyggnaden följer museets profilområden och rör exempelvis dräkt- och modehistoria, mathistoria och slotts- och herrgårdshistoria. Utveckling av metoder och infrastrukturer sker bl.a. genom digitalisering av kulturhistoriska samlingar och dokumentation av viktiga samtidshändelser på digitala insamlingsplattformar.

Stiftelsen Nordiska museet har stora och betydande kulturhistoriska samlingar sett i både nationellt och internationellt perspektiv. Samlingsförvaltningen är central i verksamheten och inbegriper både digital och analog hantering och kontroll och syftar till ett långsiktigt bevarande och ett ökat tillgängliggörande. Därutöver bedriver stiftelsen en omfattande byggnadsvård och underhåll och utveckling av parker och övrig kulturmiljö.

Forskning initieras och bedrivs främst med hjälp av externa medel samt genom ett samverkansavtal med Stockholms universitet kring den Hallwylska gästprofessuren. Under året har flera forskningsprojekt med extern finansiering initierats och förvaltats. Museets samverkan med forskarsamhället stärks genom samarbetet kring museets nya basutställning *Människan i Norden*. Basutställningen är museets största satsning på många år och beräknas stå klar 2023. Därutöver stödjer flera olika delar av stiftelsens verksamhet forskning. Det gäller till exempel arkiv- och biblioteksservice, digitalisering av samlingarna och årets stora digitala insamling av berättelser om coronapandemin. Stiftelsen tillgängliggör också forskningsresultat, kunskap och samlingar för en nationell och internationell publik genom utställningar, visningar, programpunkter, utlån, publikationer, digitala och sociala medier, seminarier, föreläsningar med mera. Museet ingår även i Centralmuseernas ledningsutskott för forskning och museer.

Stiftelsen har under 2021 varit fortsatt starkt påverkad av de följder som coronapandemin haft på besöksnäringen. Nordiska museet var stängt den 1 januari till den 21 mars med uteblivna entréintäkter och inför sommaren togs beslut att inte öppna för publik verksamhet på Tyresö slott

och Svindersvik. Likaså omfattade den publika verksamheten på Julita gård endast besök till park och trädgård. Verksamheten på Djurgården hade öppet med vissa begränsningar i relation till rådande riktlinjer för publik verksamhet med avståndsmarkeringar och max antal besökare per kvm i publika utrymmen. Under hösten efter att de allmänna restriktionerna upphävts i slutet av september, kunde verksamheten på Djurgården återgå till mer av ett normalläge med visningar, besök av skolklasser på egen hand, ingen reglering av antal besökare, samt viss programverksamhet. Utställningen *Nordens Paris* som öppnade i mitten av september lockade från start en stor publik, och än mer så sedan restriktionerna hävdades i slutet av samma månad.

Under 2021 har arbetet med Generalplanen, som påbörjades 2016, för den fysiska miljön i museibygnaden på Djurgården fortsatt. Under året har tidigare lanseringar såsom Västra entrén och passagen etablerats hos publiken och utvärderingar visar att de har mottagits väl. Den ambitiösa generalplanen har nu flertalet större projekt i utvecklingsfas, med stora publika projekt som bland annat kommer att lösa tillgängligheten på plan 4, skapa tydligare besöksmottagande och en enklare navigation för besökarna. Dessa satsningar har under 2021 varit under utveckling med siktet inställt på lanseringar i samband med 150-årsjubileet 2023.

Stiftelsen Nordiska museet hade under 2021 totalt 640 404 (599 485) besök, inräknat både verksamhets- och anläggningsbesök enligt de definitioner som Myndigheten för kulturanalys anger. Antalet verksamhetsbesök ökade med 23 882 besökare jämfört med 2020 och uppgick till 145 974 (122 092) varav 145 974 (111 343) vid museibygnaden på Djurgården.

Besök i historiska museiparker räknas som anläggningsbesök. Tyresö slott hade under året 318 822 (311 425), Svindersvik 102 125 (102 100) och Julita gårds park 73 483 (21 753) parkbesök. Nordiska museets nya café Lusknäppen hade 0 (2 115) besök under sommaren. Totalt kan stiftelsen därmed redovisa ca 494 430 (437 393) anläggningsbesök. Antalet besök på museets webbplats har ökat stadigt under de senaste åren och hade under året 1 461 615 besökare (en ökning med 28,77 procent jämfört med 2020).

Till regeringens riktlinjer hör att Stiftelsen Nordiska museet ska samverka med myndigheter, ideella organisationer och det civila samhället. Denna samverkan är mycket diversifierad och involverade under 2021 en lång rad museer både nationellt och internationellt, därtill Tyresö kommun, Katrineholms kommun, Nacka kommun, Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, Kungliga Djurgårdens Intressenter, universitet i Sverige och Norden, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Hembygdsförbund, Åjtte och Lycksele Skogsmuseum samt olika intressesammanslutningar.

CORONAPANDEMINS KONSEKVENSER

Stiftelsen har under 2021 varit fortsatt starkt påverkad av de följder som coronapandemin haft på besöksnäringen. Nordiska museet var stängt den 1 januari till den 21 mars med uteblivna entréintäkter och inför sommaren togs beslut att inte öppna för publik verksamhet på Tyresö slott och Svindersvik. Likaså omfattade den publika verksamheten på Julita gård endast besök till park och trädgård. Verksamheten på Djurgården hade öppet med vissa begränsningar i relation till rådande riktlinjer för publik verksamhet med avståndsmarkeringar och max antal besökare per kvm i publika utrymmen.

När museet öppnade för besökare den 22 mars var det tungrovt att starta upp verksamheten igen efter nästan fem månaders stängning och det var svårt att planera för framtiden med anledning av den osäkra besöksutvecklingen. Stängningen och restriktionerna föranledde ett stort intäktsbortfall från entréer, parkeringar, restauranger och andra kommersiella intäkter. I syfte att begränsa de negativa effekterna på verksamheten genom intäktsbortfallet, minskade museet alla kostnader som var möjliga att minska. Under våren tillämpades korttidsarbete för i stort sett hela personalen vilket ledde till att flera planerade projekt och aktiviteter försenades och kostnaderna har därför flyttats fram till 2022.

Den internationella herrgårdskonferens som skulle ha anordnats 2020 har skjutits upp till 2022 på grund av pandemin. Deltagandet i det nordiska herrgårdsnätverket liksom det internationella nätverket ligger också vilande eftersom konferenser och nätverksträffar ställdes in.

Årets resultat balanseras under eget kapital i balansräkningen till nästa år då vi räknar med ett underskott. De publika intäkterna som vi är beroende av är svårbedömda med anledning av den fortsatt osäkra situationen med pandemin. Stiftelsen räknar inte heller med någon större uppräknig av det statliga bidraget då budgetpropositionen för 2021 angav ett marginellt förändrat bidrag för åren 2021, 2022 och 2023. De ekonomiska konsekvenserna fördjupas i avsnittet *Utveckling av verksamhet, resultat och ställning*.

Om 2020 handlade om att ställa om den planerade programverksamheten från fysisk till digital, så var utgångsläget inför 2021 en planerad omställning i relation till restriktionerna för publik verksamhet samt minskade resurser. Som en konsekvens av pandemins ekonomiska följder drogs programverksamheten inom stiftelsen ned kraftigt, både vad gäller personalresurser som ekonomiska resurser. Trots detta genomfördes under året ett antal aktiviteter både digitalt och på plats, i egen regi liksom i samarbete med externa aktörer i relation till museets aktuella utställningar och övergripande teman kopplade till hållbarhet och återbruk. Via samarbeten med andra aktörer och inbjudna gäster breddar museet sin kompetens och programmets innehåll, samt når fler och delvis nya publikgrupper då marknadsföringen av evenemangen går ut i fler kanaler än bara de egna. Denna samarbets- och samverkansform för programverksamheten är även fortsatt viktig.

Från mitten av sommaren med lättade restriktioner började besökarna att återvända till museet och under hösten lockade utställningen Nordens Paris - NK:s Franska Damskrädderi en stor publik, familjebesökarna återvände på helger och lov och skolgrupper besökte museet på egen hand. Med ökad smittspridning och nya restriktioner i flera steg från början av december började också besöksiffrorna att peka nedåt igen. Verksamhetsbesöken inom stiftelsen ökade ändå med 31 procent jämfört med föregående år, trots att endast verksamheten på Djurgården hade öppet.

Under de tre första kvartalen genomfördes inga bokade visningar eftersom museet på Djurgården hade stängt under en del av den tiden, och sedan gjorde restriktioner det svårt att genomföra gruppvisningar inomhus. Efter att restriktionerna upphävdes i slutet av september har dock både de bokade visningarna, framför allt i utställningen Nordens Paris, samt besök på egen hand av skolgrupper till museet på Djurgården ökat. Under hösten, med de lättade restriktionerna, återupptogs även allmänvisningar, det vill säga de visningar som ges vid några tillfällen i veckan och som ingår i entrébiljetten. Dessa visningar har enbart getts i utställningen Arktis - medan isen smälter. Mot slutet av året med ökade restriktioner märktes en nedgång i efterfrågan på bokade visningar, samt en del avbokningar.

UTVECKLING AV VERKSAMHET, RESULTAT OCH STÄLLNING

	2021	2020	2019	2018
Statligt bidrag	123,2	123,2	120,5	118,6
Extra statligt bidrag med anledning av pandemin Covid 19	15,0	15,5	-	-
Korttidsstöd med anledning av pandemin Covid 19	2,2	2,7	-	-
Nettoomsättning	33,3	26,0	52,1	45,9
Totala verksamhetsintäkter	179,2	185	187,1	179,5
Verksamhetskostnader (mkr)	153,0	174,1	181,8	178,4
Årets resultat (mkr)	26,2	10,9	5,3	1,1
Balansomslutning (mkr)	194,2	143,7	111,7	109,7
Antal verksamhetsbesök	145 974	122 092	377 330	354 079
Antal anläggningsbesök	494 430	437 393	363 957	335 228

Coronapandemin har fortsatt påverkat museets ekonomi negativt, de ekonomiska konsekvenserna kommer att påverka museet på lång sikt. Årets nettoomsättning uppgår till 33,3 mkr vilket är en ökning med 7,3 mkr jämfört med 2020 och en minskning med 18,8 mkr jämfört med stiftelsens referensår 2019, året före pandemins utbrott. Årets kostnader uppgår till 153,0 mkr vilket är en minskning med 21,1 mkr jämfört med 2020. Årets resultat uppgår till 26,2 mkr, exkluderat extra bidrag och hyresrabatter med anledning av pandemin uppgår det till 2,8 mkr. När stiftelsens nämnd beslutade om budgeten för 2021 i november 2020 var verksamheten stängd och det var osäkert när restriktionerna skulle lätta. Det gjorde det svårt att planera för verksamhetsåret vilket resulterade i att nämnden fattade beslut om en mer återhållsam budget. Museet har under pandemin varit stängt i två perioder. Den första perioden var den 23 mars till den 1 juli 2020 och den andra perioden var den 31 oktober 2020 till den 21 mars 2021. Totalt sett har museet varit helt stängt i sju månader under pandemin. Stängningarna skedde med anledning av pandemin och Folkhälsomyndighetens restriktioner för att begränsa smittspridningen.

Museet öppnade för besökare den 22 mars och det var trögt att starta upp verksamheten igen efter nästan fem månaders stängning och det var svårt att planera för framtiden med anledning av den osäkra besöksutvecklingen. Stängningen och restriktionerna föranledde ett stort intäktsbortfall från entréer, parkeringar, restauranger och andra kommersiella intäkter. I syfte att begränsa de negativa effekterna på verksamheten genom intäktsbortfallet, minskade museet alla kostnader som var möjliga att minska. Under våren tillämpades korttidsarbete för i stort sett hela personalen vilket ledde till att flera planerade projekt och aktiviteter försenades och kostnaderna har därför flyttats fram till 2022. Stiftelsen har under året erhållit tidigare oannonserade hyresreduktioner (6 mkr) och bidrag (5 mkr). Tillskotten kom i maj och i augusti och stiftelsen har därför inte kunnat förbruka de utökade medlen under året utan har flyttat fram aktiviteter till 2022. Det positiva utfallet är ett resultat av de sammanlagda faktorerna.

Stiftelsen räknar inte heller med någon större uppräknning av det statliga bidraget då budgetpropositionen för 2021 angav ett marginellt förändrat bidrag för 2022.

Stiftelsen fortsätter att planera ekonomin för ett antal år framåt för att säkerställa en framtida hållbar ekonomi vilket ligger i linje med våra hållbarhetsmål.

Sponsring från NK till utställningen *Nordens Paris* har erhållits under året med 761 200 kronor.

Sammanfattningsvis har resultatet påverkats negativt av uteblivna intäkter jämfört med 2019 med 27,8 mkr.

En närmare presentation av det ekonomiska utfallet framgår av resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys samt noter.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET

Stiftelsen har kraftigt minskat verksamheten under året med anledning av osäkerheten kopplad till pandemins utveckling. Sedan pandemins utbrott har museet varit stängt i totalt sju månader.

Genom de rekommendationer och restriktioner som infördes med anledning av coronapandemin påverkades verksamheten fundamentalt. Det gällde dels den publika verksamheten med fysisk stängning av museibygnaden under det första kvartalet och stängningen av övriga besöksmål, dels personalsituationen med korttidspermittering under viss tid och omställning till hemarbete och digital verksamhet. Större delen av personalen omfattades av korttidsarbete under perioden mars-juni vilket bland annat har lett till försening av pågående projekt.

Kris- och stabsledningen har under året haft fokus på att minimera de negativa följderna av pandemin för stiftelsens ekonomi. Stabsledningen fortsätter följa utvecklingen och ställer om verksamheten vid behov.

Utställningen *Nordens Paris* öppnade den 17 september och har sedan start lockat en stor publik.

Stiftelsen är beroende av externa intäkter och dessa har minskat till 38,8 mkr från jämförelseåret 2019 (före pandemin) 66,6 mkr, 42 procent. Stiftelsen lyfte den 15 december ett lån i Riksgälden på 38,6 mkr för att göra investeringar i tillgänglighetsanpassningar i museibygnaden. Stiftelsen har tack vare kraftiga kostnadsbesparingar, extra bidrag från regering, bidrag för korttidsarbete och en betydande hyresreduktion för våra hyrda magasin för kvartalen 1-3 nått ett positivt resultat.

Nordiska museets arkivs bestånd av fotonegativ på nitratbas drabbades i januari av en allvarlig vattenläcka. Cirka 1 100 000 nitratnegativ förvarades i specialbyggda klimatanpassade arkiv i museets källarvåning. I samband med vattenläckan täcktes cirka 100 000 av dessa av vatten och de resterande 1 000 000 negativerna utsattes för en kraftigt förhöjd luftfuktighet. En överenskommelse har fattats mellan stiftelsen och försäkringsgivaren och ett sanerings- och digitaliseringsprojekt av en del av negativerna kan påbörjas efter årsskiftet.

FÖRVÄNTAD FRAMTIDA UTVECKLING SAMT VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Stiftelsen Nordiska museet har ambitionen att vara ett angeläget museum som ger perspektiv idag och styrka åt framtida generationer. För att kunna manifesteras denna ambition är det avgörande för museet att vara relevant i sin omvärld och ha ett angeläget innehåll för sin publik.

Utställningen *Arktis - medan isen smälter* var fortfarande i sin linda när pandemin slog till och dess tema är mer relevant än någonsin. *Tidsvalvet* som erhallit pris för årets utställning är oerhört uppskattat av både barn och medföljande vuxna. Årets stora succé riktad mot storstockholmarna är *Nordens Paris* som öppnade i september bara veckor innan restriktionerna släpptes. Denna utställning som medvetet var riktad främst mot den inhemska publiken har onekligen varit en tillgång, då den utländska publiken av naturliga skäl uteblivit. Museet arbetar fortsatt strategiskt med ett målgruppsfokus och kommer att analysera både ur ett erbjudandeperspektiv och även diskutera utmaningar såsom till exempel hållbar turism och museets hållning i frågan.

Både arbetet med den kommande basutställningen på plan 4 och potentialen i en stark modesamling borgar för en fortsatt stark attraktionskraft.

Ett flerårigt strategiskt arbete med att stärka varumärket Nordiska museet inklusive stiftelsens samtliga anläggningar kommer också att synas mer i samband med stora satsningar inför 150-

årsjubileet 2023. En tydligare och mer attraktiv grafisk identitet som implementeras genomgående inom stiftelsen gör att stiftelsen förväntas öka synligheten inom kommunikation. Hand i hand med detta är en starkare profil i våra digitala kanaler som redan har en engagerad publik. Dessa satsningar som lanseras tillsammans med den nya basutställningen på plan 4, anses leda till en positiv besöksutveckling.

Som stiftelse utanför fri entréreformen är museet helt beroende av dess publika intäkter för att kunna investera i den publika verksamheten. När publiken strömmar till, gynnar det museets samtliga intäktskällor, entré, butik och matsal. En naturlig hävstångseffekt uppstår med en stadig publiktillströmning. Nya restriktioner begränsar möjligheterna att ta emot publik vilket slår mot alla intäktskällor samtidigt, vilket innebär stora utmaningar för museets ekonomi.

Museets ekonomi som helhet är även beroende av statliga medel. När dessa inte räknas upp i takt med till exempel löneutveckling och inflation, slår även detta hårt mot det ekonomiska läget, och därmed stiftelsens förutsättningar att förvalta och utveckla museet. Dessa medel är bland annat avgörande för att bibehålla en attraktiv kompetens och arbetskraft, samt för stiftelsens möjligheter att bibehålla och utvecklas som värdefull kunskapsinstitution.

Museet omfattas inte av regeringens satsning på kompetenshöjning för de statliga Centralmuseerna inom digitalisering. Museet befarar därför en negativ konkurrensutveckling.

FORSKNING OCH UTVECKLING

I enlighet med stiftelsens strategiska handlingsplan för 2021-2025 är ambitionen att utveckla forskningsverksamheten genom en utbyggd samverkan och projektverksamhet baserad på extern finansiering. Som en del i detta strategiska arbete har en ny forskningspolicy tagits fram under året, där ansvar och rollfördelning förtydligas samtidigt som prioriterade områden för stiftelsens forskning har pekats ut.

Den Hallwylska gästprofessorn, som enligt särskilt avtal fördelar sin tid mellan Stockholms universitet och Nordiska museet, har under året arbetat med forskningsinitiering och ansökningar med fokus på ett mångvetenskapligt projekt om den nordliga skogen som kultur- och naturarv.

I samverkan med externa forskare och genom en strategisk rekrytering av en postdoktor, en tidsbegränsad forskningstjänst, har det tilltänkta projektet om skogen potential att ytterligare etablera museet som en kunskapsplattform för mångvetenskapliga studier av människors förhållande till landskap och natur i ljuset av kulturhistoriska sammanhang och accelererande klimatförändringar. Tidiga resultat och forskningsingångar har under året presenterats vid två internationella konferenser, där sessioner om skogen samarrangerats av gästprofessorn med finska, brittiska och amerikanska forskare. Liksom i det stora Arktisprojektet och i den pågående planeringen av en ny basutställning om människors liv i Norden är ambitionen för forskningen om den nordliga skogen att aktivera samlingar och teman med aktuella frågor och mångvetenskaplig forskning som genom museet kan omsättas i publik verksamhet. Under våren 2022 fortsätter arbetet med att säkra den externa finansiering som kan realisera forskningsplanen fullt ut. Stiftelsen förstärker även projektet strategiskt genom särskilda medel för agrarhistorisk forskning, vilket öppnar för delstudier av det kulturhistoriska samspelet mellan odling och skog.

I enlighet med verksamhetsplanen växlas ambitionerna upp genom målet att utveckla den internationella samverkan med andra museer i Europa för att bidra till högre utbildning som kan säkra kunskapsutveckling inom professionen, i en internationell lärandemiljö. Stiftelsens styresman ingår i Stockholms universitets styrelse och har under året tagit initiativ till formerandet av ett museinätverk, som öppnar upp för samverkan med universitet och museer i sju olika länder. Nätverket är kopplat till samarbetet Civis – European Civic University Alliance, där Stockholms universitet ingår som en part med åtta andra allierade universitet.

HÅLLBARHETSUPPLYSNINGAR

Stiftelsen har under 2021 fortsatt arbetet med den strategiska handlingsplanen för 2021–2025 och insatsområde 6, *hållbarhet som genomsyrar verksamheten*. Målet är att Nordiska museet 2025 ska bli en naturlig och för samhället attraktiv arena för hållbarhetsarbetets tre delar – socialt, ekonomiskt och miljömässigt. Nordiska museet kan med museet på Djurgården, stiftelsens slott och herrgårdar, samlingar och kulturlandskap, bli en stark aktör i det samlade hållbarhetsarbetet.

Efter att ha drabbats hårt av pandemin 2020 och tillämpat såväl korttidsarbete som hemarbete var 2021 året då stiftelsen hade ambitionen att succesivt återgå till en mer normal vardag. Många aktiviteter inom medarbetarområdet har fått pausas eller skjutas på framtiden. Fokus har legat på att, trots distansarbete, arbeta för att stärka samhörigheten bland medarbetarna och stoltheten över stiftelsens arbete och uppgift. Att åter kunna mötas fysiskt var efterlängtat och uppskattat även om pandemins utmaningar fortsatt påverkat stiftelsens medarbetare. Tack vare den digitala förflyttning som pandemin drivit på var det dock en modernare och mer tillgänglig arbetsgivare som växlade upp 2021. De digitala arbetsmetoder, kommunikationskanaler och samarbetsformer som blivit en naturlig del av vardagen möjliggjorde att visst arbete även fortsättningsvis kunde utföras utanför våra arbetsplatser.

Under året har det långsiktiga kompetensförsörjningsarbetet fortlöpt och insatser pågått i linje med den strategiska handlingsplanen och verksamhetsplanen. Särskilt fokus har legat på ledar- och chefskapet utifrån de behov som identifierats internt. Som en del i det långsiktiga arbetet med kompetensförsörjning har även ett praktikprogram lanserats och ett samarbete inletts med, för stiftelsen, relevanta lärosäten, institutioner och utbildningar. Tack vare medel från Alexander och Sigrid Skånbergs stiftelse har även ett antal studieresor kunnat genomföras under 2021. Vid slutet av 2021 hade över 40 medarbetare deltagit i studieresor i syfte att vidga perspektiv och utveckla kompetens i enlighet med stiftelsens strategier och varumärke. Därutöver har ett stort arbete påbörjats med att formulera och ena verksamheten kring en *People strategi*. Strategin syftar till att beskriva medarbetarupplevelsen och säkerställa att stiftelsens arbetsgivarvarumärke attraherar rätt kompetens både i dag och i framtiden. I detta arbete har en stor del av medarbetarna inom alla museets verksamheter och kompetensområden varit delaktiga.

Hållbarhet är en av stiftelsens fyra värderingar som vägleder organisationen i hur verksamheten ska bedrivas och hållbarhetstemat återfinns även i stiftelsens utställningar. I planeringen av verksamheten i Ateljén, både digitalt och på plats, är hållbar livsstil och återbruk utgångspunkten liksom i planeringen av aktiviteter i relation till utställningar. Det gäller även det digitala materialet till stiftelsens slott och gårdar och i planering av kommande verksamhet på plats.

I samband med utställningen *Nordens Paris* visades pop up-utställningen *Beckmans x NK:s Franska* i Stora hallen. Studenter i årskurs 2 på modeprogrammet vid Beckmans Designhögskola utforskade coutourens relevans i dag och i framtiden. Arbetet resulterade i tolv visionära koncept och kreaturer där kreativ design och traditionellt hantverk mötte dagens och morgondagens utmaningar inom hållbarhet och materialförnyelse. Under hösten har det genomförts en rad workshops på temat *slow fashion* i samarbete med kostymdesignern Nina Sundström under rubrikerna *smycka ditt plagg* och *gör ditt plagg unikt*. Genom utställningar och workshops hoppas Nordiska museet kunna inspirera besökare och medarbetare och uppmuntra till en mer hållbar konsumtion.

Inför 2022-års utställning *Come to Norden* arrangerade stiftelsen en internationell tävling där nya tolkningar av illustrerade reseaffischer som lyfter fram hållbart resande och Norden som turistregion efterlystes.

Under året har stiftelsens skog dubbelcertifierats med FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes). En skogsbrukscertifiering är ett frivilligt åtagande som bidrar till högre naturvärden och är en allt viktigare förutsättning för försäljning av virke. För skogsbruket innebär certifieringen bland annat att nyckelbiotoper sparas och

att minst fem procent av den produktiva skogsmarken avsätts för att skapa höga, framtida naturvärden. Vid avverkningen tas virkesvärdet väl tillvara samtidigt som hänsyn tas till skogens ekologiska processer.

Stiftelsen representeras i Kungliga Djurgårdens Intressenters (KDI) särskilda hållbarhetsgrupp som är en mycket aktiv aktör på Djurgården och både driver policyfrågor och gemensamma satsningar på hållbarhet, där effekten blir totalt sett större genom samarbete. Under 2021 har gruppen tagit fram ett förslag till ett gemensamt måldokument för intressenternas hållbarhetsarbete perioden 2022-2027. Målen utgår ifrån KDI:s fokusområden: fossilfritt och bilfritt Djurgården, öppet, tillgängligt och välkomnande, hållbar matkultur och en världsutställning för hållbar utveckling.

TILLSTÅNDS- ELLER ANMÄLNINGSPLIKTIG VERKSAMHET ENLIGT MILJÖBALKEN

Nordiska museet använder köldmedium i ett serverrum, två frysanläggningar för konservering, i acetat- och nitratarkiven, i anslutning till restaurangen i museibygnaden samt i restaurangen i västra flygeln på Tyresö slott. Julita gård har köldmedier i kyl, frys och soprum i och vid Wärdshuset.

RESULTATRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2021</i>	<i>2020</i>
Verksamhetsintäkter			
Gåvor och bidrag	2	7 661	20 207
Nettoomsättning	3	33 272	26 031
Statligt bidrag	4	138 229	138 729
Summa verksamhetsintäkter		179 162	184 967
Verksamhetskostnader			
Handelsvaror		-1 697	-1 732
Övriga externa kostnader	5,8	-63 537	-81 662
Personalkostnader	6	-80 231	-84 218
Avskrivningar av anläggningstillgångar	7	-6 286	-6 460
Övriga kostnader		-1 227	-
Summa verksamhetskostnader		-152 978	-174 072
Verksamhetsresultat		26 184	10 895
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	9	47	65
Räntekostnader och liknande resultatposter	10	-67	-75
Resultat efter finansiella poster		26 164	10 885
Årets resultat		26 164	10 885

BALANSRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	11	58 637	60 585
Maskiner och andra tekniska anläggningar	12	10 690	12 769
Inventarier, verktyg och installationer	13	1 971	2 641
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	14	1 054	-
		72 352	75 995
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	15	195	195
		195	195
Summa anläggningstillgångar		72 547	76 190
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager m m</i>			
Färdiga varor och handelsvaror	16	1 124	1 371
		1 124	1 371
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		862	359
Övriga fordringar		2 082	637
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	3 365	4 136
		6 309	5 132
<i>Kortfristiga placeringar</i>	18	13 726	11 262
<i>Kassa och bank</i>			
Kassa och bank	18	100 536	49 721
		100 536	49 721
Summa omsättningstillgångar		121 695	67 486
SUMMA TILLGÅNGAR		194 242	143 676

BALANSRÄKNING

<i>Belopp i tkr</i>	<i>Not</i>	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Stiftelsekapital		10 980	10 980
		<hr/>	<hr/>
		10 980	10 980
<i>Fritt eget kapital</i>			
Ändamålsbestämda medel		22 449	22 449
Balanserat resultat		49 864	38 979
Årets resultat		26 164	10 885
		<hr/>	<hr/>
		98 477	72 313
		<hr/>	<hr/>
		109 457	83 293
<i>Långfristiga skulder</i>			
	19		
Övriga skulder till kreditinstitut		47 337	12 000
		<hr/>	<hr/>
		47 337	12 000
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Skulder till kreditinstitut		3 263	1 333
Checkräkningskredit	20		-
Leverantörsskulder		12 893	11 004
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	21	2 382	2 100
Övriga skulder		5 088	4 126
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	22	13 822	29 820
		<hr/>	<hr/>
		37 448	48 383
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER			
		<hr/>	<hr/>
		194 242	143 676

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

<i>Eget kapital</i>	<i>Stiftelse- kapital</i>	<i>Ändamåls- bestämt kapital fastighets- fond</i>	<i>Ändamåls- bestämt kapital övrigt</i>	<i>Balanserat resultat inkl årets resultat</i>
Ingående balans	10 980	20 000	2 449	49 864
<i>Årets resultat</i>				26 164
Vid årets utgång	10 980	20 000	2 449	76 028

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i tkr	<i>Not</i>	2021	2020
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		26 164	10 885
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	23	6 286	6 460
		32 450	17 345
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		32 450	17 345
<i>Förändringar i rörelsekapital</i>			
Ökning(-)/Minskning(+) av varulager		247	-151
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelsefordringar		-1 178	1 121
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelseskulder		-12 865	22 376
Kassaflöde från den löpande verksamheten		18 654	40 691
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-3 869	-5 034
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		1 227	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-2 642	-5 034
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån		38 600	-
Amortering av lån		-1 333	-1 333
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		37 267	-1 333
Årets kassaflöde		53 279	34 324
Likvida medel vid årets början		60 983	26 659
Likvida medel vid årets slut	18	114 262	60 983

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Tillgångar

Tillgångar som inte redovisas

Nordiska museets samlingar är mycket omfattande och allsidiga. De består av föremål, arkivalier, bilder, fotografier, böcker, kulturhistoriska byggnader - varav ett flertal byggnadsminnen - kulturmiljöer och markinnehav. Museisamlingarna förvaltas för allmänhetens räkning och kan inte ses som realiserbara tillgångar och redovisas därför inte i balansräkningen.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

Tillkommande utgifter

Tillkommande utgifter som uppfyller tillgångskriteriet räknas in i tillgångens redovisade värde. Utgifter för löpande underhåll och reparationer redovisas som kostnader när de uppkommer.

För byggnader har skillnaden i förbrukningen av betydande komponenter bedömts vara väsentlig. Byggnader har därför delats upp i komponenter vilka skrivs av separat.

Avskrivningar

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod eftersom det återspeglar den förväntade förbrukningen av tillgångens framtida ekonomiska fördelar. Avskrivningen redovisas som kostnad i resultaträkningen.

	<i>Nyttjandeperiod</i>
Byggnader	10-50 år
Markanläggningar	5-30 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5-10 år
Inventarier, verktyg och installationer	3 år

Leasing

Alla leasingavtal redovisas som operationella leasingavtal.

Operationella leasingavtal

Leasingavgifterna enligt operationella leasingavtal, inklusive förhöjd förstagångshyra men exklusive utgifter för tjänster som försäkring och underhåll, redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden.

Varulager

Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in- först ut- principen. I anskaffningsvärdet ingår förutom utgifter för inköp även utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas i enlighet med kapitel 11 (Finansiella instrument värderade utifrån anskaffningsvärdet) i BFNAR 2012:1.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när stiftelsen blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när den avtalsenliga rätten till kassaflödet från tillgången har upphört eller reglerats. Detsamma gäller när de risker och fördelar som är förknippade med innehavet i allt väsentligt överförs till annan part och stiftelsen inte längre har kontroll över den finansiella tillgången. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när den avtalade förpliktelsen fullgjorts eller upphört.

Värdering av finansiella tillgångar

Finansiella tillgångar värderas vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärde, inklusive eventuella transaktionsutgifter som är direkt hänförliga till förvärvet av tillgången.

Finansiella omsättningstillgångar värderas efter första redovisningstillfället till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Kundfordringar och övriga fordringar som utgör omsättningstillgångar värderas individuellt till det belopp som beräknas inflyta.

Intäkter

Det inflöde av ekonomiska fördelar som stiftelsen erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken stiftelsen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är en gåva eller ett erhållit bidrag. Om tillgången eller tjänsten

erhålls därför att stiftelsen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om stiftelsen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag. Är det inget bidrag är det en gåva.

Gåvor

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls.

En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som stiftelsen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

I de fall stiftelsen lämnat en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Bidrag som hänför sig till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som stiftelsen fått eller kommer att få.

Nettoomsättning

Intäkt vid försäljning av varor redovisas normalt vid försäljningstillfället.

Försäljning av varor

Vid försäljning av varor redovisas intäkten vid leverans.

Ränta och utdelning

Intäkt redovisas när de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget samt när inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Ränta redovisas som intäkt enligt effektivräntemetoden.

Utdelning redovisas när behörigt organ har fattat beslut om att utdelning kan lämnas.

Not 2 Gåvor och bidrag*Gåvor och bidrag som redovisats som intäkt*

	2021	2020
Gåvor och bidrag:		
Gåvor	109	2
EU	-	-
Staten	3 604	4 447
Arbetsförmedling	1 162	1 359
Kommun	501	501
Övriga externa bidrag	2 285	13 898
	7 661	20 207

I posten bidrag från staten ovan ingår kompensation för korttidsarbete och sjuklöner i samband med pandemin Covid 19 med 2 200 tkr (2 700)

Not 3 Nettoomsättning per rörelsegren

	2021	2020
<i>Nettoomsättning per rörelsegren</i>		
Publika intäkter	13 681	9 419
Hysesintäkter	13 245	10 680
Försäljningsintäkter	5 370	2 968
Övriga intäkter	976	2 964
	33 272	26 031

Not 4 Statligt bidrag

	2021	2020
Statligt bidrag	123 229	123 229
Extra bidrag med anledning av pandemins effekter	15 000	15 500
	138 229	138 729

10 mkr av det extra bidraget på 15 mkr 2021 utbetalades 2020 och periodiserades till 2021.

Not 5 Övriga externa kostnader

	2021	2020
Lokalkostnader	-28 458	-39 922
Driftskostnader	-35 079	-41 740
	-63 537	-81 662

I posten lokalkostnader ingår en hyresrabatt från SFV för 9 månader, denna uppgår till 6 379 tkr, beslut erhöles 31 maj resp 31 augusti 2021. Rabatten erhöles med anledning av pandemin. Exkluderat rabatten uppgick lokalkostnaderna till 35 745 tkr.

Not 6 Anställda, personalkostnader och arvoden till nämnd och revisorer**Medelantalet anställda**

	varav		varav	
	2021	män	2020	män
Sverige	120	40%	124	43 %

Redovisning av könsfördelning i företagsledningar

	2021-12-31	2020-12-31
	Andel kvinnor	Andel kvinnor
Nämnden	57%	57 %
Övriga ledande befattningshavare	72%	75 %

Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader, inklusive pensionskostnader

	2021	2020
Löner och ersättningar	50 342	55 123
Sociala kostnader	27 694	27 485
(varav pensionskostnad) 1)	(9 420)	(8046)

1) Av stiftelsens pensionskostnader avser 856 (811) gruppen nämnd. Samtliga pensionskostnader avser premier i avgiftsbestämda pensionsplaner.

Löner och andra ersättningar fördelade mellan nämndledamöter m.fl. och övriga anställda

	2021		2020	
	Nämnd och styresman	Övriga anställda	Nämnd och styresman	Övriga anställda
Löner och andra ersättningar	1 647	48 695	1 541	53 582

Avgångsvederlag

Uppsägningstid för styresmannen från Stiftelsen Nordiska museets sida är 12 månader.

Arvode och kostnadsersättning till revisorer

	2021	2020
<i>Grant Thornton AB</i>		
Revisionsuppdrag	229	210
Andra uppdrag	371	192

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt nämndens och styresmannens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föräns av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 7 **Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar**

	2021	2020
<hr/>		
<i>Avskrivningar enligt plan fördelade per tillgång</i>		
Byggnader och mark	2 650	2 731
Maskiner och andra tekniska anläggningar	2 308	2 335
Inventarier, verktyg och installationer	1 328	1 394
	<hr/>	<hr/>
	6 286	6 460

Not 8 **Operationell leasing****Leasingavtal där stiftelsen är leasetagare**

Framtida minimileaseavgifter avseende icke uppsägningsbara operationella leasingavtal

	2021-12-31	2020-12-31
Inom ett år	13 401	13 072
Mellan ett och fem år	55 834	52 289
	<hr/>	<hr/>
	69 235	65 361
	<hr/>	<hr/>
Räkenskapsårets kostnadsförda leasingavgifter	8 533	11 459

Hyseskontrakt avseende externa magasin löper på mellan 3 år och 15 år. Dessa kontrakt är långsiktiga.

Not 9 **Ränteintäkter och liknande resultatposter**

	2021	2020
Ränteintäkter, övriga	-	-
Övrigt	47	65
	<hr/>	<hr/>
	47	65

Not 10 **Räntekostnader och liknande resultatposter**

	2021	2020
Räntekostnader, övriga	-66	-71
Övrigt	-1	-4
	<hr/>	<hr/>
	-67	-75

Not 11	Byggnader och mark	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>			
Vid årets början		81 398	66 340
Nyanskaffningar		701	11 768
Bidrag		-	-9 257
Omklassificeringar		-	12 547
Vid årets slut		82 099	81 398
<i>Akkumulerade avskrivningar</i>			
Vid årets början		-20 812	-18 081
Årets avskrivning		-2 650	-2 731
Vid årets slut		-23 462	-20 812
Redovisat värde vid årets slut		58 637	60 585

Not 12	Maskiner och andra tekniska anläggningar	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>			
Vid årets början		29 458	28 820
Nyanskaffningar		1 456	774
Avyttringar och utrangeringar		-3 681	-136
Vid årets slut		27 233	29 458
<i>Akkumulerade avskrivningar</i>			
Vid årets början		-16 689	-14 490
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar		2 454	136
Årets avskrivning		-2 308	-2 335
Vid årets slut		-16 543	-16 689
Redovisat värde vid årets slut		10 690	12 769

Not 13	Inventarier, verktyg och installationer	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>			
Vid årets början		15 929	14 182
Nyanskaffningar		658	1 747
Avyttringar och utrangeringar		-	-
Vid årets slut		16 587	15 929
<i>Akkumulerade avskrivningar</i>			
Vid årets början		-13 288	-11 895
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar		-	-
Årets avskrivning på anskaffningsvärden		-1 328	-1 393
Vid årets slut		-14 616	-13 288
Redovisat värde vid årets slut		1 971	2 641

Not 14	Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
Vid årets början		-	12 547
Omklassificeringar		-	-12 547
Investeringar		1 054	-
Redovisat värde vid årets slut		1 054	0

Not 15	Andra långfristiga värdepappersinnehav	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>			
Vid årets början		195	195
Redovisat värde vid årets slut		195	195

Not 16	Varulager m m	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
Varulager redovisat till anskaffningsvärde		1 124	1 371

Not 17   **Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter**

	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
Förutbetalda hyresutgifter	2 233	3 268
Övriga poster	1 132	868
	<hr/> 3 365	<hr/> 4 136

Not 18   **Likvida medel**

	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
<i>Följande delkomponenter ingår i likvida medel:</i>		
Kassamedel	0	1
Banktillgodohavanden	100 536	49 720
Kortfristiga placeringar, jämställda med likvida medel	13 726	11 262
	<hr/> 114 262	<hr/> 60 983

Ovanstående poster har klassificerats som likvida medel med utgångspunkten att:

- De har en obetydlig risk för värdefluktuationer.
- De kan lätt omvandlas till kassamedel.
- De har en löptid om högst 3 månader från anskaffningstidpunkten.

Not 19   **Långfristiga skulder**

	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
Skulder som förfaller senare än ett år men tidigare än fem år från balansdagen	13 052	5 331
Skulder som förfaller senare än fem år från balansdagen	34 285	6 669
	<hr/> 47 337	<hr/> 12 000

Not 20   **Checkräkningskredit**

	<i>2021-12-31</i>	<i>2020-12-31</i>
Beviljad kreditlimit	7 500	7 500
Outnyttjad del	-7 500	-7 500
Utnyttjat kreditbelopp	<hr/> -	<hr/> -

Not 21 Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

I posten ingår skulder avseende offentliga bidrag med 0 (0).

Not 22 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2021-12-31	2020-12-31
Upplupna löner och semesterlöner	5 587	9 562
Förutbetald intäkt/ intrångsersättning	6 300	7 000
Förutbetalt statsbidrag	-	10 000
Övriga poster	1 935	3 258
	<hr/> 13 822	<hr/> 29 820

Not 23 Övriga upplysningar till kassaflödesanalysen

Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m m

	2021	2020
Avskrivningar	6 286	6 460
Övriga ej kassaflödespåverkande poster		-
	<hr/> 6 286	<hr/> 6 460

Not 24 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser

Stiftelsen har inga ställda säkerheter. Enligt nämndens bedömning har stiftelsen inga eventalförpliktelser.

Not 25 Väsentliga händelser efter bokslutsdag fram till datum för underskrift

En kraftigt ökad smittspridning av pandemin (omikron) och nya restriktioner från Folkhälsomyndigheten påverkar verksamheten genom att antalet besökare och därigenom våra publika intäkter minskar jämfört med budgeterat. Avisering om en kraftig hyreshöjning på ca 1 mkr för ett av våra hyrda magasin har erhållits från Riksantikvarieämbetet, denna gäller fr o m 1 jan 2023.

UNDERSKRIFTER

Årsredovisningen har digitalt godkänts av nämnden.

Stockholm den 10 februari 2022

Jan Olov Westerberg
Ordförande

Kjell-Åke Aronsson

Cajsa Lagerkvist

Karin Lindvall

Carina Lundberg Markow

Ola Lindgren Nilsson

Sanne Houby-Nielsen
Styresman

Min revisionsberättelse har lämnats den 10 februari 2022

Pernilla Zetterström Varverud
Auktoriserad revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till nämnden i Stiftelsen Nordiska museet
Org.nr. 802002-4686

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Nordiska museet för år 2021.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2021 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är nämnden och styresmannen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av Om Stiftelsen Nordiska museet, Förord samt Verksamhetsberättelse och oberoende revisors bestyrkanderapport därutöver, men innefattar inte årsredovisningen och min revisionsberättelse avseende denna.

Mitt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Nämndens och styresmannens ansvar

Det är nämnden och styresmannen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Nämnden ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar nämnden för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om

fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om nämnden avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i nämndens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att nämnden använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om

årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera nämnden om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av nämndens förvaltning för Stiftelsen Nordiska museet för år 2021.

Enligt min uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Nämndens ansvar

Det är nämnden som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation.

Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Stockholm 2022-02-10

Pernilla Zetterström Varverud
Auktoriserad revisor

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Stiftelsen Nordiska museet är, alltsedan de första utställningarna öppnade 1873 och stiftelsen grundades 1880, en central kulturinstitution i Sverige och bedriver en bred verksamhet ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Museet har till uppgift att bevara och levandegöra minnet av liv och arbete i Sverige, företrädesvis för tiden efter 1520. Ansvarsområdet omfattar hela det kulturhistoriska fältet utom de delar som har hänförs till andra institutioner. Verksamheten utgår från stiftelsens stadgar och från de årliga riktlinjer som är knutna till regeringens bidrag. Den förhåller sig även till regeringens nationella kulturpolitiska mål.

Stiftelsen förvaltar, tillgängliggör och skapar ny kunskap utifrån sina föremåls- och arkivsamlingar, byggnader och historiska parker, skog och landskap. Dessutom sker en fortlöpande insamling, dokumentation och forskning. Detta sker såväl internt som genom olika samarbeten och i direktkontakt med besökare och användare. Kunskapsupbyggnaden följer museets profilområden och rör exempelvis dräkt- och modehistoria, mathistoria och slotts- och herrgårdshistoria. Utveckling av metoder och infrastrukturer sker bl.a. genom digitalisering av kulturhistoriska samlingar och dokumentation av viktiga samtidshändelser på digitala insamlingsplattformar.

Stiftelsen Nordiska museet har stora och betydande kulturhistoriska samlingar sett i både nationellt och internationellt perspektiv. Samlingsförvaltningen är central i verksamheten och inbegriper både digital och analog hantering och kontroll och syftar till ett långsiktigt bevarande och ett ökat tillgängliggörande. Därutöver bedriver stiftelsen en omfattande byggnadsvård och underhåll, i synnerhet kring sina många kulturminnen, och utveckling av parker och övrig kulturmiljö.

Forskning initieras och bedrivs främst med hjälp av externa medel samt genom ett samverkansavtal med Stockholms universitet kring den Hallwylska gästprofessuren. Under året har flera forskningsprojekt med extern finansiering initierats och förvaltats. Museets samverkan med forskarsamhället stärks genom samarbetet kring en ny basutställning som är museets största satsning i sen tid och beräknas stå klar 2023. Därutöver, stödjer flera olika delar av stiftelsens verksamhet forskning. Det gäller till exempel arkiv- och biblioteksservice, digitalisering av samlingarna och årets stora digitala insamling av berättelser om coronapandemin. Stiftelsen tillgängliggör också forskningsresultat, kunskap och samlingar för en nationell och internationell publik genom utställningar, visningar, programpunkter, utlån, publikationer, digitala och sociala medier, seminarier, föreläsningar med mera. Museet ingår även i Centralmuseernas lednings utskott för forskning och museer.

Stiftelsen har under 2021 varit fortsatt starkt påverkad av de följder som coronapandemin har haft på besöksnäringen. Inför sommaren togs beslut om inte öppna för publik verksamhet på Tyresö slott och Svindersvik. Likaså omfattade den publika verksamheten på Julita gård endast besök till park och trädgård. Verksamheten på Djurgården hade öppet med vissa begränsningar i relation till rådande riktlinjer för publik verksamhet med avståndsmarkeringar och max antal besökare per kvm i publika utrymmen. Efter att de allmänna restriktionerna upphävts i slutet av september kunde verksamheten på Djurgården återgå till mer av ett normalläge under hösten med visningar, besök av skolklasser på egen hand, ingen reglering av antal besökare samt viss programverksamhet.

Stiftelsen Nordiska museet hade under 2021 totalt 640 404 (559 485) besök, inräknat både verksamhets- och anläggningsbesök enligt de definitioner som Myndigheten för kulturanalys anger. Den under årets inledning fortsatta satsning på generösa öppettider och en varierad utställnings- och programverksamhet av hög kvalitet fick ställas om då museets tvingades stänga under flera perioder på grund av pandemin. Antalet verksamhetsbesök ökade med 23 882 besökare jämfört med 2020 och uppgick till 145 974 (122 092) varav 145 974 (111 343) vid museibyggnaden på Djurgården.

Utställningen Nordens Paris som öppnade i mitten av september lockade från start en stor publik, och än mer så sedan restriktionerna hävdades i slutet av samma månad. Stiftelsens barnsatsning

Tidsvalvet fick Forum för utställares pris *Årets utställning 2020* samt Utställningsetetiskt forums *Guldpris 2020*. Dessutom blev utställningen ett av 12 bidrag som nominerades till *Children in Museums Award 2020-2021*. Senare under året nominerades även hela museet till *European Museum Award 2022*.

Besök i historiska museiparker räknas inte som verksamhets- utan som anläggningsbesök. Tyresö slott hade under året 318 822 (311 425), Svindersvik 102 125 (102 100) och Julita gårds park 73 483 (21 753) parkbesök. Totalt kan stiftelsen därmed redovisa 494 430 (437 000) anläggningsbesök. Antalet besök på museets webbplats har ökat stadigt under de senaste åren och var 1 461 615 (1 135 085) under 2021.

Till regeringens riktlinjer hör att Stiftelsen Nordiska museet ska samverka med myndigheter, ideella organisationer och civilsamhället. Denna samverkan är mycket diversifierad och involverade under 2021 en lång rad museer både nationellt och internationellt, därtill Tyresö kommun, Katrineholms kommun, Nacka kommun, Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, Kungliga Djurgårdens Intressenter, universitet i Sverige och Norden, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Hembygdsförbund, Åjtte – Svensk Fjäll och Samemuseum och Skogsmuseet i Lycksele samt olika intressesammanslutningar.

CORONAPANDEMINS KONSEKVENSER

Stiftelsen har under 2021 varit fortsatt starkt påverkad av de följder som coronapandemin haft på besöksnäringen. Nordiska museet var stängt den 1 januari till den 21 mars med uteblivna entréintäkter och inför sommaren togs beslut att inte öppna för publik verksamhet på Tyresö slott och Svindersvik. Likaså omfattade den publika verksamheten på Julita gård endast besök till park och trädgård. Verksamheten på Djurgården hade öppet med vissa begränsningar i relation till rådande riktlinjer för publik verksamhet med avståndsmarkeringar och max antal besökare per kvm i publika utrymmen.

När museet öppnade för besökare den 22 mars var det tungrovt att starta upp verksamheten igen efter nästan fem månaders stängning och det var svårt att planera för framtiden med anledning av den osäkra besöksutvecklingen. Stängningen och restriktionerna föranledde ett stort intäktsbortfall från entréer, parkeringar, restauranger och andra kommersiella intäkter. I syfte att begränsa de negativa effekterna på verksamheten genom intäktsbortfallet, minskade museet alla kostnader som var möjliga att minska. Under våren tillämpades korttidsarbete för i stort sett hela personalen vilket ledde till att flera planerade projekt och aktiviteter försenades och kostnaderna har därför flyttats fram till 2022.

Den internationella herrgårdskonferens som skulle ha anordnats 2020 har skjutits upp till 2022 på grund av pandemin. Deltagandet i det nordiska herrgårdsnätverket liksom det internationella nätverket ligger också vilande eftersom konferenser och nätverksträffar ställdes in.

Årets resultat balanseras som eget kapital i balansräkningen till nästa år då vi räknar med ett underskott. De publika intäkterna som stiftelsen är beroende av, är svårbedömda med anledning av den fortsatt osäkra situationen med pandemin. Stiftelsen räknar inte heller med någon större uppräknning av det statliga bidraget då budgetpropositionen för 2021 angav ett marginellt förändrat bidrag för åren 2021, 2022 och 2023.

Om 2020 handlade om att ställa om den planerade programverksamheten från fysisk till digital, så var utgångsläget inför 2021 en planerad omställning i relation till restriktionerna för publik verksamhet samt minskade resurser. Som en konsekvens av pandemins ekonomiska följder drogs programverksamheten inom stiftelsen ned kraftigt, både vad gäller personalresurser som ekonomiska resurser. Trots detta genomfördes under året ett antal aktiviteter både digitalt och på plats, i egen regi liksom i samarbete med externa aktörer i relation till museets aktuella utställningar och övergripande teman kopplade till hållbarhet och återbruk. Via samarbeten med andra aktörer

och inbjudna gäster breddar museet sin kompetens och programmets innehåll, samt når fler och delvis nya publikgrupper då marknadsföringen av evenemangen går ut i fler kanaler än bara de egna. Denna samarbets- och samverkansform för programverksamheten är även fortsatt viktig.

Från mitten av sommaren med lättade restriktioner började besökarna att återvända till museet och under hösten lockade utställningen Nordens Paris - NK:s Franska Damskrädderi en stor publik, familjebesöken återvände på helger och lov och skolgrupper på egen hand. Med ökad smittspridning och nya restriktioner i flera steg från början av december började också besöksiffrorna att peka nedåt igen. Verksamhetsbesöken inom stiftelsen ökade ändå med 31 procent jämfört med föregående år, trots att endast verksamheten på Djurgården hade öppet.

Under de tre första kvartalen genomfördes inga bokade visningar eftersom museet på Djurgården hade stängt under en del av den tiden, och sedan gjorde restriktioner det svårt att genomföra gruppvisningar inomhus. Efter att restriktionerna upphävdes i slutet av september har dock både de bokade visningarna, framför allt i utställningen Nordens Paris, samt besök på egen hand av skolgrupper till museet på Djurgården ökat. Under hösten, med de lättade restriktionerna, återupptogs även allmänvisningar, det vill säga de visningar som ges vid några tillfällen i veckan och som ingår i entrébiljetten. Dessa visningar har enbart getts i utställningen Arktis - medan isen smälter. Mot slutet av året med ökade restriktioner märktes en nedgång i efterfrågan på bokade visningar, samt en del avbokningar.

UPPDRAG

Stiftelsen Nordiska museet är ett nationellt museum för kulturhistoria. Dess verksamhet regleras av stiftelselagen (1994:1220) och museilagen (2017:563). Som mål för stiftelsen gäller dels de verksamhetsmål som utgår från stiftelsens stadgar (antagna 2010-02-04), dels de riktlinjer som redovisas i regeringsbeslutet för budgetåret 2021 avseende statens bidrag till Stiftelsen Nordiska museet (Ku2020/01786, Ku2020/02624 [delvis]).

REDOVISNINGENS INDELNING

Verksamhetsberättelsen är indelad i tre verksamhetsområden: "Museets samlingar, byggnader, historiska parker och landskap", "Publik verksamhet" samt "Kunskap, forskning och samverkan". En avslutande del, "Övergripande perspektiv", rör frågor om tillgänglighet och museet som arbetsgivare. Under varje rubrik beskrivs centrala aktiviteter och prestationer. Museets samlade bild av dessa ligger till grund för de respektive inledande kvalitativa bedömningarna.

MUSEETS SAMLINGAR, BYGGNADER, HISTORISKA PARKER OCH LANDSKAP

Stiftelsen Nordiska museet har betydande kulturhistoriska samlingar, sett i både svenskt och internationellt perspektiv, med ca 1,5 miljoner föremål, 6 800 arkiv, 6 miljoner fotografier och uppskattningsvis 260 000 volymer böcker, tidskrifter och annat tryckt material. Till denna helhet hör Sveriges mest omfattande samlingar av dräkt, textilier, möbler, folklig konst, silver, jord- och skogsbruksredskap samt av minnesberättelser kring vardagsteman, från folketro till folkhemsbygge. Samlingarna av föremål, fotografier och minnen knutna till samisk kultur och historia tillhör världens största. Utöver huvudbyggnaden och villa Lusthusporten på Djurgården i Stockholm äger och förvaltar museet också en rad miljöer, parker och landskap med över 400 byggnader samt ruiner från vikingatida hallbyggnader, runsten och gravar, och ett cisterciens kloster fördelade på Julita gård, Tyresö slott, Svindersvik och Härkeberga kaplansgård.

Flera av stiftelsens byggnader, miljöer och anläggningar räknas som särskilt värdefulla kulturhistoriska miljöer och har därför fått en byggnadsminnesförklaring. Det rör sig bland annat om Gryts gård i Katrineholms kommun (2013), Tyresö slott med parkmiljö (1991), Trädgårdsmästarbostaden (2013) och Gårdsflygen (1991) i Tyresö kommun, Nordiska museet (2006)

och Villa Lusthusporten (2006) i Stockholms stad. Sommarnöjet Svindersvik i Nacka kommun och Julita gårds herrgårdsbyggnad i Katrineholms kommun är under utredning. Stiftelsen äger dessutom totalt ca 2 300 hektar mark och 800 hektar vatten. Denna sammansatta samlingsprofil ger verksamheten båda unika resurser och utmaningar.

Tabell 1. Samlingar, byggnader, historiska parker och landskap

	2021	2020	2019
Kostnader (tkr)	-45 431	-50 786	-53 966
Intäkter av statligt bidrag (tkr)	41 033	40 457	35 754
Övriga intäkter (tkr)	13 116	18 961	12 631

Regeringens riktlinjer och med hänvisning till stiftelsens ändamål och museilagen

Stiftelsen Nordiska museet ska aktivt förvalta sina samlingar.

Kvalitativ bedömning

Stiftelsen Nordiska museet bedriver en aktiv samlingsrelaterad verksamhet som överensstämmer väl med stiftelsens skyldigheter. Kontinuerliga översyner och större satsningar stärker det långsiktiga bevarandet och leder till ökad säkerhet och tillgänglighet. Välutnyttjade och lättarbetade magasin, arkiv och bibliotek med tillhörande digitala samlingsssystem möjliggör ett effektivt arbete.

Museet har under 2021 vidtagit flera större och mindre åtgärder i enlighet med de övergripande ambitionerna. Arbetet med vård och bevarande är samtidigt proaktivt. Ett internt projekt, *Säkra samlingar*, har fortsatt under året med utgångspunkt i Riksrevisionens granskning *Bevara samlingarna* med syftet att höja säkerheten kring samlingarna. Arbeta med bland annat den nya stora basutställningen och den tillfälliga utställningen om NK:s Franska Damskrädderi har pågått. Förberedelser har gjorts för tillgängliggörande av förbättrad information om hela samlingen och delar av arkivet. Bland annat har en digitaliseringsplan tagits fram för arkivmaterial. Utöver detta bedriver stiftelsen en omfattande byggnads-, mark- och parkvård, bland annat med finansiellt stöd från region Sörmland och EU. I denna verksamhetsberättelse inkluderar redovisningen av arbetet med samlingarnas bevarande även dessa insatser.

UTVECKLING AV SAMLINGARNA

Stiftelsen Nordiska museet vårdar och utvecklar kontinuerligt sina samlingar. Ett brett spektrum av insatser, från konservering och magasinering till gallring och förvärv, lägger grunden till att samlingarna är och förblir relevanta för samtidens och framtidens användare. Den långsiktiga utvecklingen styrs av strategier för alla samlingskategorier. Alla förvärv sker vidare i enlighet med svensk och europeisk lagstiftning, internationella konventioner och ICOM:s yrkesetiska riktlinjer. Stiftelsen tar avstånd från den olagliga handeln med föremål som bidrar till att förstöra historiska platser och lokala etniska kulturer. Stiftelsen tar även avstånd till den olagliga handeln som medverkar till stölder på nationell och internationell nivå och som utsätter hotade växt- och djurarter för fara.

Stiftelsen Nordiska museets samlingar har sin grund i Artur Hazelius insamling av föremål och minnen från den äldre allmogekulturen. Även om samlingarna spänner från 1500-tal till nutid så är årtiondena efter 1900-talets mitt underrepresenterade. Under året har arbetet fortsatt med att stärka insamlingen från denna period. Det har bland annat skett genom en förstärkning av samtidsdokumentationen, framförallt genom rekrytering av en intendent inom området samt genom att utveckla och stärka verksamhetsfältet digital dokumentation och insamling. I bred samverkan med omvärlden har Nordiska museet fortsatt att bedriva ett storskaligt insamlingsprojekt om hur

människors liv i Sverige och Norden påverkas av den pågående pandemin. I samverkan med UR har museet breddat det rikstäckande skolprojektet Mitt Liv där skolelever får berätta om sitt liv och sina tankar inför framtiden och bli en del av Nordiska museets samlingar. Flera mindre pilotstudier har också initierats bl.a. i samverkan med forskarsamhället. (För mer utförlig information se avsnitt om *Digitala insamlingar* och *Rum för barn och unga*).

REGISTRERING, KATALOGISERING OCH FÖREMÅLSLOGISTIK

De digitala samlingssystemen är essentiella för museets arbetsprocesser för tillgängliggörandet av samlingarna och för den långsiktiga utvecklingen av museet. Särskilt viktigt är samlingsförvaltningssystemet Primus, i vilket nyförvärv av föremål och fotografier samt komplettering av befintliga uppgifter registreras kontinuerligt.

Förutsättningarna för samlingarnas förvaltning förbättras med varje ny uppgift som matas in men också genom fortlöpande magasinsarbete samt märkning och registreringsfotografering. Under året har till exempel 3 207 nya registreringsfotografier lagts till i databasen och därmed har museet kunnat fortsätta digitaliseringstakten från tidigare år. Rättningar och registervård genomförs löpande. Under 2021 har museets sektion för föremålslogistik ändrat över 37 310 poster i databasen vilket är en väsentlig förbättring av databasens kvalitet. På samma sätt har databaskoordinatören ändrat 24 494 poster som en del av det digitala underhållet av databasen. Denna insats är en väsentlig utökning i förhållande till liknande insatser under tidigare år. Den nära och komplexa interaktionen mellan föremålets fysiska verklighet och dess digitala reflektion i databasen upprätthålls och förbättras således kontinuerligt. Utöver detta arbete berikas databasen genom länkade dokument såsom låneavtal, konserveringsrapporter och tillståndsrapporter. På motsvarande sätt registreras arkivförteckningarna löpande i databasen Visual arkiv.

Databasen Primus drivs av det norska, icke-kommersiella företaget KulturIT och utvecklas ständigt. Nordiska museet är enda museum i Sverige delägare och tar tillsammans med en rad andra institutioner i Norden ett aktivt ansvar för detta arbete. Rutiner och arbetssätt ses kontinuerligt över lokalt med målet att effektivisera arbetsprocesserna för kunskapsuppbyggnad, förmedling och förvaltning i databasen samt bidra med utvecklingsförslag till KulturIT. En representant från Nordiska museet är också med i förvaltningsgruppen för Primus.

Stora delar av registreringen i Primus tillgängliggörs för en bred publik på webbplatsen Digitalt museum (se Publik verksamhet nedan). Samlingarnas information och dokumentation har även gjorts mer sökbar genom en kontinuerlig modernisering och breddning av Nordiska museets klassifikationssystem. Processer kring samlingsförvaltning uppdateras enligt den internationella standarden Spectrum.

Även om museet under perioder har varit fysiskt stängt för publiken, har arbetet med att förvalta och tillgängliggöra samlingarna fortsatt oavbrutet. En del av detta arbete är omedelbart publikt, såsom information som publiceras på webbplatsen Digitalt museum, medan mycket av samlingsförvaltningen är mindre synlig för allmänheten och sker i magasin och fotoateljén. Till exempel har 14 412 föremål i år återplacerats i museets magasin efter att ha varit utställda. Magasinsplacering av ett föremål innefattar steg som packning, transport, upppackning och placering. Vid behov fotograferas även föremål eller placeras i frysen för skadedjursbekämpning. Under året har 178 föremål frysts som en del av samlingsförvaltningen. Genom alla dessa steg hålls Primus-databasen uppdaterad.

En annan central aktivitet som också är direkt relaterad till de nya utställningarna är rivningen av de äldre stående utställningarna. Alla föremål som ställts ut plockas försiktigt bort från utställningsmontrarna av föremålslogistikerna och placeras i museets magasin. Museifotografen är också med i detta skede och dokumenterar alla museets utställningar som de är precis innan de tas ner.

Tabell 2. Poster i Primus och Visual arkiv

	2021	2020	2019
Antal föremålsposter i Primus	551 907	550 822	550 105
<i>Andel av samlingarna (%)</i>	100	100	100
<i>Varav med bild (%)</i>	37	36	36
Antal fotoposter i Primus	106 534	103 614	97 871
<i>Andel av samlingarna (%)</i>	2	2	2
<i>Varav med digital bild (%)</i>	72	71	68
Antal byggnader i Primus	443	428	421
<i>Andel av beståndet (%)</i>	96	93	92
<i>Varav med bild (%)</i>	92	79	72
Antal utställningsdokumentationer i Primus	69	67	63
Antal film/ljudposter i Primus	75	74	74
Antal förtecknade arkiv i Visual arkiv (ca)	1 445	1 430	1 419
<i>Andel av samtliga arkiv i Visual arkiv (%)</i>	21	21	21

De ca 1,5 miljoner föremålen i Nordiska museets samlingar är registrerade i drygt 550 000 föremålsposter i förvaltningssystemet Primus. Flera föremål kan ingå i samma post. Tabellen visar att alla föremålsposter är registrerade i Primus samt att en dryg tredjedel är registrerade med bild. Ökningen av antalet föremålsposter under 2021 förklaras av särskilda insatser gällande tilläggs katalogisering, registrering av nyförvärv samt registrering av inlånade föremål till utställningen Nordens Paris. Vidare visas att registreringen av museets foto- och bildsamling fortsatt ökar. Detta är främst ett resultat av digitaliseringsinsatser inom forskningsprojektet om NK:s Franska Damskrädderi och registrering av digitaliserade bilder av Mats Holmstrand, Sten D. Bellander och André och Irène Reisz. 2020 infördes en ny typ av samlingspost på gruppnivå för anläggningar och gårdar som förtydligar registreringsstrukturen av byggnadsbeståndet. Registreringen av anläggningar har fortsatt ökat under 2021. Även utställningsdokumentationer och film- och ljudposter registreras i Primus. Samtliga objektstyper tillgängliggörs publikt på Digitalt museum (se Tabell 16). Arkivets hela bestånd (uppskattningsvis 6800 arkiv) är sökbart i förteckningssystemet Visual arkiv. Drygt en femtedel av beståndet är förtecknat på volymnivå.

DIGITAL INFRASTRUKTUR

Inom ramen för Nordiska museets strategiska handlingsplan för 2021-2025 har det tagits fram en femårig åtgärdsplan för att säkra samlingarnas tillgänglighet för kommande generationer.

Nordiska museet har i flera år koordinerat och samordnat utvecklingen av de svenska museernas medverkan i det samnordiska digitala samlingsförvaltningssystemet *eKultur*. Primus och Digitalt museum är delar av denna infrastruktur och hanterar föremål, bilder, utställningsdokumentationer, byggnader, filmer och ljudupptagningar. En annan central del av *eKultur* är *Minnen* som används för digital dokumentation och insamling. Utvecklingsinsatserna inom ramen för *Minnen* beskrivs under rubriken *Digitala insamlingar* nedan.

Sedan 2017 har museet, i samverkan med KulturIT, utvecklat ett experimentellt dokumentlager för lagring och förvaltning av digitaliserade kulturhistoriska dokument. Till de potentiella vinsterna hör radikalt förbättrad tillgänglighet och sökbarhet samt bildigenkänning, textkorrigering och annan analys samt bearbetning.

Under 2021 genomfördes följande insatser:

► Utifrån användarnas synpunkter har museet vidareutvecklat infrastrukturen och förbättrat åtkomsten av digitaliserade kulturhistoriska dokument från Nordiska museets digitala arkiv via webbtjänsten *dokument.nordiskamuseet.se*. Tjänsten vänder sig främst till forskare och studenter vid landets universitet och högskolor men även mot andra brukargrupper såsom hembygds- och släktforskare. Nya dokument som tidigare digitaliserats har publicerats och totalt består informationsmängden nu av över 230 000 digitaliserade dokumentsidor, varav de allra flesta är sökbara i fulltext. Det OCR-skannade materialet möjliggör fritextsökningar direkt i texten. Tjänsten har fortsatt fått ett mycket positivt bemötande och webbplatsen har under året haft 4 637 besök med totalt 28 077 sidvisningar. Härmed har museet väsentligt utökat sin forskarservice.

► *KulturNav* är en samnordisk plattform för terminologi- och auktoritetshandling inom kulturarvssektorn som används av applikationer som Primus och Digitalt museum inom eKultur. Plattformen innehåller gemensamma auktoriteter, namn och termer, som används vid katalogisering och samlingsförvaltning i t.ex. Primus. Genom att använda auktoriteter effektiviseras samlingsförvaltningen och kvaliteten på samlingsinformationen ökar. Det gör samlingarna lättare att hitta, mer tillgängliga, lättare att förstå och återanvända för andra system, institutioner och användare. Under 2021 har utvecklingen av plattformen fortsatt med fokus på att göra det enklare att samverka kring att skapa och underhålla auktoriteter av hög kvalitet samt att utöka möjligheten att göra informationen mer maskinellt läsbar. Under året har bl.a. ett nytt förbättrat applikationsprogrammeringsgränssnitt (API) utvecklats och funktionerna för användardialog utökats.

FÖRVARING OCH VÅRD

Samlingsförvaltningsarbetet sker enligt museets fastslagna rutiner och i enlighet med den internationella standarden Spectrum och International Council of Museums (ICOM) etiska regler. Stiftelsen arbetar strategiskt med att förbättra samlingarnas förvaring men det är en utmaning att säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande i samtliga arkiv och magasin utifrån samlingarnas volym och museets begränsade resurser. Under flera år har kvaliteten på beståndsförvaltningen förbättrats genom riktade projekt med vårdinsatser och omflyttningar till magasin med anpassat klimat- och skadedjurskontroll. Det finns en vetskap om att det återstår brister men resurserna har inte räckt till att hantera alla önskvärda förbättringar. För att få ett heltäckande perspektiv på hur det är ställt med kvaliteten på beståndsförvaltningen i samtliga förvaringslokaler har museet under året tillsatt en utredning där risker utifrån bevarande- och säkerhetskriterier analyserats liksom bedömning av volym och tillväxtytor. Rapporten pekar på att stora insatser och resurser krävs för att kunna säkra en långsiktig förvaltning för alla delar av samlingarna. Med utgångspunkt från detta underlag kommer museet under nästa år att ta fram en strategi för det fortsatta arbetet med att framtidssäkra bevarandet av samlingarna.

Skadedjursbekämpning har pågått under hela museets verksamhetstid med mer eller mindre hälsovådliga metoder. Idag är metoderna giftfria men rester av äldre behandlingsmedel kan finnas kvar i samlingarna men omfattningen omöjliggör en närmare analys av varje enskilt objekt. Under året har en rutin för hantering av ohälsosamma ämnen utvecklats i syfte att upplysa om vilka giftiga ämnen som finns i samlingarna och vilka skyddsåtgärder som bör följas samt vilka åtgärder som ska sättas in vid bekräftat ohälsosamt ämne på objekt/samling. Tillsammans med de fysiska skyddsronderna bidrar detta till en säker arbetsmiljö för medarbetare som hanterar samlingarna.

Parallellt arbetar museet systematiskt med Integrated Pest Management (IPM) för att upptäcka och förhindra spridning av skadedjur som kan förstöra samlingarna.

Nordiska museet arbetar fortlöpande för att förbättra och säkra kvaliteten i samlingsförvaltningen. I samband med Riksrevisionens granskning *Bevara samlingarna: Säkerhetsarbetet i de statliga centralmuseernas samlingsförvaltning (RiR 2019:5)* utfördes en självskattning som, tillsammans med granskningens rekommendationer, lade grunden för det interna projektet *Säkra samlingar*. Detta är ett samlingsnamn för olika moment som kommer att löpa och slutföras över tid. Arbetet med säkra samlingar gäller hela stiftelsens verksamhet.

Projektet som påbörjades 2019 innehåller flera delprojekt som tillsammans bidrar till att höja säkerheten för samlingarna och garanterar ett effektivt och personoberoende perspektiv inom museet. Genom att successivt implementera nya riktlinjer och processer är det nu möjligt för alla att arbeta på samma sätt inom hela stiftelsen.

- ▶ Spårbarheten stärks genom granskning och systematisk kontroll över hur säker informationen om samlingarna är. Magasinsinredning som saknar uppmärkning märks och stickprov för kontroll av korrekt objektsplacering utförs regelbundet.
- ▶ Beredskapen att kunna möta en förhöjd hotbild samt säkra tillgången till ändamålsenliga magasin skärps med utgångspunkt i riskbedömningar och samlingsöversyner med avseende på tillgänglighet, klimat- och miljökrav, relevans och restvärdesräddning.
- ▶ Rutinerna för tillträdesbegränsning och magasinsbehörighet uppdateras i syfte att minimera riskerna för stöld, skadegörelse och insider-problematik.
- ▶ Övergripande riktlinjer för bevarandet av museets samlingar definieras i samklang med att en övergripande samlingsförvaltningspolicy- och plan formuleras. Museet fortsätter vidare att utveckla processer i enlighet med internationellt etablerade Spectrum-standarden och den internationella museiorganisationen ICOM:s etiska kod.
- ▶ Rutiner för att utföra återkommande självskattningar skapas.

Under året har katastrofberedskap och restvärdesräddningsarbetet för samlingarna vidareutvecklats. Museets etablerade riktlinjer och rutiner implementerades i Spectrumprocesserna för katastrofplanering, skada och förlust samt försäkring och utställningsgaranti. Katastrofplaner för byggnadsminnet Nordiska museet på Djurgården och sommarnöjet i Svindersvik (byggnadsminne under utredning) har tagits fram liksom en katastrof- och restvärdesräddningsplan för utställningen Nordens Paris.

Konservatorer har utfört en riskanalys med bedömning av säkerhet och klimat- och miljökrav för objekt i stiftelsens samtliga magasin och arkiv. Rapporten ger en god uppfattning om behovet av framtida prioriteringar när det gäller uppgradering av säkerhet, strategiska omflyttningar och optimering av bevarande och magasin. Arbetet med detaljplanering för omflyttningar för förbättrad förvaring påbörjas under 2022. Detta arbete ska syfta till att långsiktigt bevara stiftelsens samlingar men behoven av att förbättra förvaringen för delar av samlingarna är stora och överstiger museets nuvarande förutsättningar.

För att kunna mäta kvaliteten på spårbarhet i samlingarna behövde museet ta fram en rutin för systematisk kontroll över hur säker informationen om museets samlingar är. Det har fattats beslut om att införa återkommande inventeringar och årliga stickprovskontroller som visar om objekt som museet förvaltar är korrekt numrerade och placerade på rätt plats. Projektet har tagit fram en policy och rutin för inventering och stickprovskontroller i arkiv-, biblioteks- och föremålssamlingarna och detta kommer att implementeras skarpt under nästkommande år.

Insiderbrott kopplat till stiftelsens verksamhet motverkas av att ha ett aktivt arbete med behörigheter. Museet har under året utvecklat sina rutiner och spårbarhet med all nyckelhantering, larm och passersystem med loggfunktion. I stiftelsen ska det råda en bra säkerhetskultur.

Medarbetare har utbildats så att risker eller olämpliga beteenden upptäcks och kommuniceras till rätt instans.

Som ett led i att uppnå ett personoberoende förhållningssätt inom stiftelsen har bland annat processerna för inlån och utlån reviderats och förtydligats.

FÖREMÅL

Stiftelsens strategi är att i första hand använda preventiv konservering för samlingsvård med hjälp av aktiv konservering när det är nödvändigt. Under året har aktiv konservering av föremål och arkivalier skett i samband med utställningsproduktioner och utlån. När det har saknats intern kunskap för en speciell konserveringsprocess eller ett visst material har stiftelsen anlitat externa experter.

Utställningar i museets huvudbyggnad och kulturbyggnader har förvaltats enligt ett rullande översynsschema där föremål och miljöer rengjorts, klimat och säkerhet kontrollerats. Dessutom har det fysiska tillståndet för samlingarna bedömts. Sommarnöjet Svindersvik, Tyresö slott, Julita gård och Härkeberga kaplansgård har haft översyner under våren och hösten.

Alla föremål som inkommer till museet, antingen som nyförvärv eller inlån, har tillståndsbedömts och dokumenterats. Detsamma gäller för föremål som har använts i utställningsproduktioner eller i utlån.

För att samlingarna ska bevaras på ett framgångsrikt sätt är det grundläggande att museet deltar i forskning och utveckling inom samlingsvård och konservering. Konservatorerna har under året deltagit i workshops och seminarier, identifierat material och tekniker och vidareutvecklat konserverings- och monteringsmetoder.

Stiftelsen har tillgängliggjort delar av samlingarna fysiskt genom den tillfälliga utställningen Nordens Paris. Det är till stor del stiftelsens egna samlingar som visas men även en betydande del inlån från både privatpersoner som institutioner. Cirka 190 föremål har dokumenterats, rengjorts, konserverats och monterats. Utöver tillgängliggörandet fysiskt i utställningen röntgenfotograferades utvalda föremål. Röntgenbilderna har gett ny kunskap om föremålen och visar konstruktioner som annars är svåra att se med blotta ögat. Detta sätt att forska på och dokumentera föremål möjliggjordes genom ett samarbete med Riksantikvarieämbetet.

Under året har insatser lagts på att analysera förutsättningar för den kommande basutställningen på plan fyra i museet på Djurgården. En process för användning av samlingarna i utställningsproduktioner har tagits fram vilket har höjt kvaliteten på effektivitet och ett personoberoende arbetssätt. Museet har även beslutat om en riktlinje och rutin för hur samlingarna ska bedömas utifrån sitt kulturella värde för att kunna göra professionella val, till exempel för att kunna avgöra vilka föremål som ska ges extra skydd i en utställning.

Nivåer för klimat, montrar och material har planerats liksom hur ett omfattande föremålsflöde med transporter, konservering och installation med mera kan ske på ett betryggande sätt.

Tabell 3. Vårdade poster: föremål/arkivalier

	2021	2020	2019
Antal aktivt konserverade föremål och arkivalier	100	129	89
Antal kontrollerade föremålsposter	37 310	33 612	37 609
Andel föremål i klimatiserad förvaring (%)	66	66	65
Andel fotografier och arkiv i klimatiserad förvaring (%)	100	100	100

ARKIVALIER

Nordiska museets arkivs bestånd av fotonegativ på nitratbas drabbades i januari av en allvarlig vattenläcka. Bakgrunden till olyckan var att en matarledning för inkommande vatten sprack och läckte utanför museibyggnaden vilket ledde till att stora mängder vatten trycktes in i byggnaden. Cirka 1 100 000 nitratnegativ förvarades i specialbyggda klimatanpassade arkiv i museets källarvåning. I samband med vattenläckan täcktes cirka 100 000 av dessa av vatten och de resterande 1 000 000 negativen utsattes för en kraftigt förhöjd luftfuktighet.

När skadan upptäcktes satte stiftelsens krisledning in resurser för att hantera den pågående vattenläckan och beslutade om en akut restvärdesräddning. Samlingen flyttades från arkivlokalen och placerades i frysrum för att stoppa den pågående nedbrytningen. Samlingen är i skrivande stund fortfarande nedfrost, en överenskommelse har fattats mellan stiftelsen och försäkringsgivaren, och projektet med sanering och digitalisering kan påbörjas efter årsskiftet.

BYGGNADER, HISTORISKA PARKER OCH LANDSKAP

Vård av byggnader, historiska parker och landskap följer en fastställd plan där historiska värden och vårdbehov är styrande. En kulturhistorisk värdering av alla stiftelsens byggnader genomförs av stiftelsens byggnadsantikvarie och dokumentation av detta redovisas i förvaltningssystemet Primus.

En utredning kring stiftelsens vård- och skötselplaner genomfördes under året. I utredningen konstaterades att de skötsel- och underhållsplaner som finns för Tyresös och Svindersviks parkanläggningar är i behov av viss uppdatering.

Under 2021 har Länsstyrelsen i Stockholm genom avrop till STOBA (Stockholms Byggnadsantikvarier) genomfört en dokumentation för framtagande av skyddsbestämmelser för Svindersviks byggnadsminnesförklaring. Färdigställandet av skyddsbestämmelser kan ske under vintern 2022.

Under året har det genomförts en rad underhållsinsatser vid Julita gård. Det har bland annat gjorts en omläggning av sju stycken tegeltak och Skansenmuseets tak har tjärstrukits. Totalt har 159 fönsterbågar restaurerats under året, fördelat på ett tiotal byggnadsobjekt. Totalrenovering av en lägenhet innefattande huvudsakligen måleri men även snickeri och renovering av badrum har genomförts och ännu en lägenhetsrenovering är påbörjad. Stiftelsen har även renoverat en murstock vilket innefattande ommurning av en skorsten samt dragning av nya kanaler till eldstäder. Fem byggnader har fasadmålats och väderkvarnen har fått ett nytt spåntak.

I Härkeberga har 100 löpmeter gärdesgård byggts upp mot vägen och längs bygatan.

På Djurgården har det tagits fram en projektplan för projektet *Framsida mark* som syftar på den kommande upprustningen av museets framsida. Projektplanen har kompletterats med en konceptuell idé där en stark koppling till museets innehåll och uppdrag syns. Det har bland annat tagits fram historiska fotografier och beskrivningar från stiftelsens arkiv. Arbetet fortsätter under 2022 i det övergripande projektet *Publikens väg in*. Stiftelsen har genomfört en översyn av museibyggnadens och Wicanderska villans fasader för framtida åtgärder. Museibyggnadens stenfasad är ständigt utsatt för vittring och påverkan av klimat och föroreningar, och ett ständigt återkommande besiktnings- och underhållsbehov. Under året har det genomförts en utredning gällande byggnadens glastak och behov av renovering. Resultatet presenterades i december och visar att det finns ett omfattande och akut behov av renovering och att det skulle innebära stora kostnader för stiftelsen. Tillgänglighetsprojektet på Nordiska museets fjärde våning beskrivs i avsnittet *Tillgänglighet*.

Stiftelsens skogsarealer är drabbade av granbarkborre, både i Julita och i Tyresö. Dessa angrepp är svåra att bemöta, då det inte är tillräckligt att ta bort angripna träd, en stor areal runt de angripna träden behöver också fällas och transporteras bort. Detta är inte möjligt i stiftelsens skogsbestånd, utan stiftelsen begränsar nedtagning till riskträd i närhet till publika lokaler, stigar och så vidare.

INSAMLINGAR, UNDERSÖKNINGAR OCH FÖRVÄRV

Som Sveriges största kulturhistoriska museum samlar Nordiska museet in material som bidrar till att fördjupa människors kännedom om och kritiska förståelse av både historia och samtid. Förvärv, insamlingar och dokumentationer beaktar perspektiv och teman som genus, ålder, klass och geografi. De uppmärksammar förändrade sociala sammanhang liksom frågor om mångfald och det nordiska och globala sammanhanget. Särskilt angelägna ämnesområden för dokumentation och förvärv är dräkt och mode, mat och måltidens kulturarv samt de kunskapsområden som är planerade för den nya basutställningen. Utställningen har ambitionen att skildra hela perioden från 1500 till vår egen tid, inräknat de stora förändringar som har skett under senaste femtio till sextio åren. Denna kunskaps-uppbyggnad sker över material- och ämnesgränser och involverar flera avdelningar på museet, främst Kulturhistoria och Digital interaktion, och kan röra såväl specifika som mer allmänna fenomen.

Tabell 4. Nyförvärv

	2021	2020	2019
Antal föremål	165	12	30
Antal arkiv	17	4	10
Antal bilder/fotografier (ca)	0	0	3 803
Antal monografier och periodika	428	407	896

Under 2021 har förvärven av föremål ökat igen efter en tidigare paus då fokus låg på att hantera en eftersläpning av tidigare förvärv. Under år 2021 har insamlingens fokus legat på projektet Nordens Paris, med ateljésydda klänningar och dräkter, arkivmaterial, arbetsredskap och broderiprover från NK:s Franska Damskrädderi. Samtidsdokumentationen av coronapandemin 2020/2021 har fortsatt med intervjuer, foto och insamling av test- och skyddsutrustning från bland annat Sankt Görans Sjukhus. Aktuell design har samlats in i form av modeplagg, skor och accessoarer inom projekten Guldknappen samt Årets julklapp (mobillåda 2019 och stormkök 2020). Sara Danius knytblus av siden, använd vid utträdet ur Svenska Akademien, har inkommit till museet som gåva efter hennes frånfälle.

DIGITALA INSAMLINGAR

Nordiska museet strävar efter att bredda delaktigheten i insamlingarna om det samtida Sverige. I samverkan med Norsk Folkemuseum och KulturIT utvecklar Nordiska museet kontinuerligt insamlingsplattformen *Minnen* (med webbplatserna minnen.se och minner.no) som har potential att bli en för kulturarvsinstitutionerna gemensam resurs och möjliggöra samverkan med aktörer i olika sektorer, regioner och länder. Med denna plattform kan Nordiska museet och andra museer i Norden snabbt organisera insamlingar kring aktuella händelser och integrera insamlingar i nya utställningar. Nordiska museet deltar sedan 2019 även i ett omfattande norskt utvecklingsprojekt, lett och koordinerat av Norsk Folkemuseum, Lillehammer museum och det nationella nätverket Samtidsnett. Utvecklingsprojektet har som mål att utveckla verktyg och metoder för digital samtidsdokumentation i samverkan mellan museer, allmänhet och forskare.

Under året har museet i samverkan med Norsk Folkemuseum fortsatt att bedriva den storskaliga och riksomfattande insamlingen om coronavirusets påverkan på människors vardagsliv i både Sverige och Norge. Insamlingen på minnen.se och minner.no har fortsatt fått stor uppmärksamhet i omvärlden och kommunicerats i media. De som bidragit med sina personliga berättelser och bilder av hur just deras liv påverkats av den pågående pandemin är personer med olika bakgrund, ålder, kön och från olika delar av landet. Hittills har 4 399 personer donerat sina berättelser till Nordiska museet och 784 till Norsk Folkemuseum.

Som ett komplement till den stora coronainsamlingen lanserade Nordiska museet en ny insamling under våren 2021. Syftet med den nya insamlingen, *Återföreningen - berätta om livet efter pandemin*, är att dokumentera allmänhetens syn på vaccinationen och återföreningen med familjemedlemmar, släkt och vänner. I insamlingen deltar både de som är vaccinerade och de som inte är det. Hittills har över 253 personer donerat sina berättelser till Nordiska museets arkiv.

En mindre insamling, *NK:s Franska Damskrädderi – bidra med dina minnen*, med koppling till den nya utställningen Nordens Paris lanserades i samband med öppnandet av utställningen. Insamlingen vänder sig framförallt till dem som arbetade eller besökte Nordiska Kompaniets Franska damskrädderi, som invigdes i Stockholm 1902 och stängde 1966, men även till de som hört andra berätta om exklusiva modevisningar och oförglömliga klänningar.

Inom ramen för ett nytt forskningsprojekt samlar Södertörns högskola i samverkan med Nordiska museet in levnadsberättelser. Insamlingen, *Vi, de fördrivna - levnadsberättelser från polskjudiska flyktingar 1967–1972*, bedrivs på minnen.se. Under perioden 1967-1972 kom cirka 3 000 flyktingar från Polen till Sverige på grund av en antisemitisk kampanj initierad av det styrande kommunistpartiet. Många var barn till Förtälsöverlevande och flera var överlevande själva. Erfarenheterna från dessa personer tillhör en unik del av det svenska kulturarvet som tas tillvara för framtiden i detta forskningsprojekt.

2019 inledde Nordiska museet ett samarbete med UR Skola kring ett flerårigt rikstäckande digitalt dokumentations- och insamlingsprojekt med namnet *Mitt liv*. Syftet med projektet är att elever, framför allt i åldrarna 10–12, skulle kunna bidra med egna berättelser och bilder om livet som barn i dag. Satsningen är en del av ett större samarbete kring *Tidsvalvet*, där UR, med utgångspunkt i Nordiska museets samlingar, producerade en radio- och tv-serie om barns liv från 1890–1980 och där Nordiska museet producerade en helt ny interaktiv utställning där barnen kan lämna berättelser och bilder om sitt liv. Projektet, *Mitt liv*, lanserades under våren 2020 och bedrivs fram till och med 2023. I maj delade Nordiska museet och UR ut det nyinstiftade priset *Årets skaffare* till de två klasser som särskilt väl hjälpt museet att spara sin samtid för framtiden. Prisades gjordes klass 5A i Rörjskolan, Malmö, och klass 5A i Brotorpsskolan, Bagarmossen. Resultatet så här långt har varit över förväntan och sammanlagt deltar 4 637 elever från 285 skolor från olika delar av landet. Mer än 1 745 berättelser har redan skickats in till Nordiska museet varav huvuddelen finns publicerade på minnen.se.

Intresset för de publicerade berättelserna har fortsatt varit stort på minnen.se. Under 2021 har webbplatsen haft 123 861 besök och 227 560 sidvisningar, vilket kan jämföras med 2020 då antalet besök var 93 926 och antalet sidvisningar var 276 298, en ökning vad gäller besök med 32 procent. Intresset för att nyttja resultatet av insamlingarna inom forskningen har också varit stort och på bl.a. Karolinska Institutet (KI) bedrivs ett internationellt forskningsprojekt om covid-19 där man använder sig av det insamlade materialet från Nordiska museets coronainsamling. Projektet leds av en professor inom innovativ vård och omsorg.

Inom ramen för det nordiska forskningsprojektet *Collecting Social Photo*, som Nordiska museet är huvudman för, utvecklas och testas metoder och verktyg för insamling av privatpersoners sociala digitala fotografier. Projektets resultat har presenterats i en antologi och vid nationella och internationella seminarier och konferenser. Projektet är nu avslutat och har slutrapporterats till Riksbankens Jubileumsfond.

PUBLIK VERKSAMHET

Stiftelsen Nordiska museet bedriver i normala fall en omfattande och allsidig publik verksamhet i fem kommuner, i tre regioner och en omfattande digital publik verksamhet.

Målgrupperna är många och museet både förmedlar och skapar engagemang genom utställningar, visningar, program och pedagogiska verksamheter men också genom arkiv, bibliotek, digitala och tryckta medier samt historiska parker och landskap. Stiftelsen förvaltar och utvecklar normalt också utställningsmiljön vid samtliga anläggningar och har som ambition att årligen förnya delar av basutbudet och skapa tillfälliga utställningar. Vid Julita gård får besökaren en fullskalig upplevelse av ett historiskt storgods som har en tusenårig historia. Tyresö slott och Svindersvik har fri entré till parker och trädgårdar året runt. Museets ämneskunniga framträder regelbundet i media och håller föredrag inom sina profilområden.

Stiftelsens publika verksamhet har under 2021 varit fortsatt starkt påverkad av de följder som coronapandemin haft på besöksnäringen. Nordiska museet öppnade för besökare 22 mars efter att ha varit stängt sedan 31 oktober 2020. Under sommaren var inomhusmiljön på samtliga slott och gårdar stängda medan parker och trädgårdar hölls öppna. På grund av det ekonomiska läget kunde ingen publik säsongspersonal anställas. I stället togs bemötandet på plats delvis om hand av trädgårdspersonalen. Uppdaterad informativ skyltning på plats togs fram, liksom utökat digitalt material på hemsidan för Julita gård och Tyresö slott, med till exempel digitala visningar. Verksamheten på Djurgården hade öppet med vissa begränsningar i relation till rådande riktlinjer för publik verksamhet med avståndsmarkeringar och max antal besökare per kvm i publika utrymmen.

Under hösten efter att de allmänna restriktionerna upphävdes i slutet av september, kunde verksamheten på Djurgården återgå till mer av ett normalläge med visningar, besök av skolklasser på egen hand, ingen reglering av antal besökare samt viss programverksamhet. Utställningen Nordens Paris som öppnade i mitten av september lockade från start en stor publik, och än mer så sedan restriktionerna hävdes i slutet av samma månad.

Stiftelsen har under året fortsatt arbetet med att implementera ett tydligt besökarfokus. Ambitionen är alltså att öka antalet målgrupper och besökare på lång sikt och nå ut bredare med hela stiftelsens utbud, med ökad synlighet, och nya upplevelser som ska skapas. I början av coronapandemin var stiftelsens fokus digitalt när den publika verksamheten behövde ställas om. Omständigheterna aktualiserade en påbörjad digital omställning i organisationen och i det publika utbudet, och kommer att vara ett fortsatt fokus under kommande år parallellt med den publika upplevelsen på plats. Sedan den publika verksamheten under hösten 2021 kunde återgå mot en normalitet, med publiken på plats, genomfördes också programverksamheten fysiskt i museets lokaler och inte digitalt. Den nya strategiska handlingsplanen som tagits fram och omnämns tidigare, anger en tydlig riktning, men har samtidigt en flexibilitet för att kunna anpassas till det ovissa läget för till exempel besöksnäringen som kommer att råda de närmaste åren.

Under året har en pedagogisk policy för stiftelsen tagits fram som ligger till grund för allt pedagogiskt och förmedlande arbete och aktiviteter inom stiftelsen. Den pedagogiska policyn grundar sig bland annat på, att vi inom Stiftelsen Nordiska museet:

- Skapar en välkomnande atmosfär med alla besökare i åtanke och god tillgänglighet enligt principen för universell utformning för att stimulera till en god lärandemiljö.
- Skapar upplevelser i utställningar och publik verksamhet som engagerar känslomässigt och/eller kognitivt för att stimulera lärande utifrån publikens egen nyfikenhet och drivkrafter.
- Levandegör historien genom att dela berättelser utifrån våra samlingar med målet att skapa identifikation, historisk empati och perspektiv för individen.
-

- Respekterar att alla lär olika och använder olika metoder för att stimulera olika sinnen och sätt att lära.
- Strävar efter att besökare ska lämna avtryck i museet eller på webben genom att till exempel dela sina historier och skapa personligt engagemang hos våra besökare. Vi ska uppmuntra till samskapande, det vill säga samverka mellan museet och våra olika publikgrupper.

Tabell 5. Publik verksamhet

	2021	2020	2019
Kostnader (tkr)	-70 674	-85 542	-97 205
Intäkter av statligt bidrag (tkr)	63 832	68 145	64 403
Övriga intäkter (tkr)	26 656	25 151	49 848

BESÖKARE

Under de tre första kvartalen genomfördes inga bokade visningar eftersom museet på Djurgården hade stängt under en del av den tiden, och sedan gjorde restriktioner det svårt att genomföra gruppvisningar inomhus. Efter att restriktionerna upphävdes i slutet av september har dock både de bokade visningarna, framför allt i utställningen Nordens Paris, samt besök på egen hand av skolgrupper till museet på Djurgården ökat. Under hösten, med de lättade restriktionerna, återupptogs även allmänvisningar, det vill säga de visningar som ges vid några tillfällen i veckan och som ingår i entrébiljetten. Dessa visningar har enbart getts i utställningen Arktis - medan isen smälter. Mot slutet av året med ökade restriktioner märktes en nedgång i efterfrågan på bokade visningar, samt en del avbokningar.

Av nya och mera omfattande publikundersökningar framgår att 62 procent av museibesöken 2021 varade två timmar eller längre och 25 procent tre timmar eller längre. Jämfört med tidigare år har andelen besökare som besökte museet tre timmar eller längre ökat. Totalt sett är 95 procent av alla besökare positiva eller mycket positiva till helhetsupplevelsen, en klar ökning sedan tidigare år. P.g.a. pandemin svarade relativt få besökare på enkäten 2021. För att öka antalet svar genomfördes en extra utdelning av enkäter på plats under november-december och detta medför att 2021 års resultat (418 st) i stor utsträckning är baserade på besökare under den tidsperioden. Detta påverkar resultatens tillförlitlighet och eventuella slutsatser utifrån 2021 års resultat ska göras med försiktighet.

Tabell 6. Antalet besök (hela stiftelsen)

	Totalt 2021	Varav under 19 år	Totalt 2020	Varav under 19 år	Totalt 2019	Varav under 19 år
Museibygggnaden	145 974	27 864	111 343	26 753	313 481	52 194
Julita gård	0	0	10 731	1 669	54 364	13 243
Tyresö slott	0	0	18	0	3 085	603
Svindersvik	0	0	0	0	1 712	60
Härkeberga	0	0	0	0	4 688	1 537
Verksamhetsbesök	145 974	27 864	122 092	28 422	377 330	67 637
Nordiska museets bakgård*	0		2 115		-	
Julita gårds park	73 483		21 753		19 512	
Tyresö slottspark	318 822		311 425		244 320	
Svindersvik park	102 125		102 100		100 125	
Anläggningsbesök	494 430		437 393		363 957	
Totalt	640 404		559 485		741 287	

* Besökare som registrerades på bakgården 2020 härrör från de foodtrucks som stod på bakgården under sommaren 2020. Under 2021 har besöksräknare på bakgården genomgått testning men rapporteras ännu inte.

Under 2021 har stiftelsens medvetna besökarfokus fortsatt, trots utmaningar för den publika verksamheten med restriktioner till följd av coronaviruset. Under året har en bemötandepolicy tagits fram och börjat implementeras. Bemötandepolicyn omfattar alla medarbetare i relation till stiftelsens besökare och kollegor emellan. Ett gott värdskap och bemötande börjar med oss själva. Policyn beskriver bland annat hur vi i vårt bemötande, både i de fysiska miljöerna och i digitala kanaler utgår ifrån våra värderingar: kunskap (baserad på fakta), inspiration (för att beröra), tydlighet (som inkluderar) och hållbarhet (i alla led), samt att vi som organisation regelbundet övar och reflekterar över bemötandefrågor som en del i det publika arbetet och som ett sätt att utveckla ett arbetssätt som är inkluderande.

Stiftelsens medvetna besökarfokus har varit förklaringen till de ökande besöksiffrorna innan pandemin. 2021 inleddes med att museet på Djurgården hade stängt i nästan 3 månader och det var sedan en långsam återhämtning av besöken. Från mitten av sommaren med lättade restriktioner började besökarna att återvända och under hösten lockade utställningen Nordens Paris - NK:s Franska Damskrädderi en stor publik, familjebesöken återvände på helger och lov och skolgrupper på egen hand. Med ökad smittspridning och nya restriktioner i flera steg från början av december började också besöksiffrorna att peka nedåt igen. Verksamhetsbesöken inom stiftelsen ökade ändå med 31 procent jmf med föregående år, trots att endast verksamheten på Djurgården hade öppet.

Anläggningsbesöken i parkerna vid Tyresö slott och Svindersvik låg under 2021 på liknande nivåer som under 2020, medan antalet anläggningsbesök i park och trädgård på Julita gård ökade med 238 procent mot föregående år. Det kan förklaras med att Julita gård under året inte haft några interiörer öppna (dvs verksamhetsbesök), utan endast besökare till parken med fri entré och siffran för årets

anläggningsbesök där ligger i nivå med summan för anläggningsbesök och verksamhetsbesök på Julita gård innan pandemin.

Stiftelsen är ålagd av regeringen att erbjuda fri entré för barn och unga. Under 2021 låg besöken på museet på Djurgården på liknande nivå som under 2020, och det är en ca 50 procent minskning av antalet besök innan pandemin. Det kan både förklaras av att museet hade stängt en period i början av året och att besöken från skolklasser under året har varit färre med anledning av att skolorna inte har gjort museibesök i normal utsträckning. Antalet besök av skolklasser på egen hand ökade med 15 procent jmf med 2020.

Tabell 7. Totalt antal visningar (hela stiftelsen)

	2021		2020		2019	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	152	835	256	5 332	1 028	18 372
Bokade visningar	50	614	86	1 003	289	4 428
Skolgrupper inkl. obokade grupper	322	4178	280	4 895	750	15 302
Totalt	524	5 627	622	11 230	2 067	38 102

MUSEET PÅ DJURGÅRDEN

Nordiska museet på Djurgården inrymmer en bred verksamhet, som vilar på museets tydliga kunskaps- och forskningsfokus med en stark publik ambition om att bli det mest angelägna museet i Norden.

Under 2021 har tidigare lanseringar såsom Tidsvalvet, Västra entrén och passagen etablerats hos publiken och utvärderingar visar att de har mottagits väl.

Den ambitiösa Generalplanen har nu flertalet större projekt i utvecklingsfas, med stora publika projekt som bland annat kommer att lösa tillgängligheten på plan 4, skapa tydligare besöksmottagande och en enklare navigation för besökaren. Dessa satsningar har under 2021 varit under utveckling med siktet inställt på lanseringar i samband med 150-årsjubileet 2023.

UTSTÄLLNINGAR

Nordiska museets utställningar vänder sig till både breda grupper och specialintresserade besökare. Arbetet med utställningarnas innehåll och gestaltning ska grunda sig på såväl forskning som insikter från referensgrupper.

Utställningsverksamhetens främsta fokus har under året varit research och produktionsplanering för museets nya forskningsbaserade basutställning om Sveriges kulturhistoria med planerad vernissage hösten 2023. Utställningen ska sätta in museets samlingar i en kronologisk berättelse om Sveriges kulturhistoria från 1500-tal fram till nutid. Presentationen ska spegla Sveriges mångfacetterade kulturhistoria och sättas i en nordisk och global kontext.

Projektgruppen har arbetat fram utställningens budskap, innehåll och koncept. Dessutom har arbetet inneburit att ta fram en plan för säker samlingsvård i den färdiga utställningen samt checklistor för att säkerställa att vi håller en hög nivå på stiftelsens tillgänglighetsarbete.

Under året har produktionen av utställningen *Nordens Paris* om NK:s Franska Damskrädderi,

genomförts. Nordiska museet förvaltar en stor del av NK:s arkiv vilket inkluderar dokumentmaterial, fotografier och tidböcker samt flera unika plagg uppsydda vid NK:s Franska Damskrädderi. Utställningen öppnade för publik den 17 september.

Rålambska tavlorna som är placerade i ett av museets östra trapphus har under året tagits ner och konserverats. I samband med detta har även en digital fördjupningsstation tagits fram i samverkan med Ridarhuset som berättar om tavlornas historia och motiv.

Under året har Tidsvalvet, museets interaktiva upplevelse för barn som öppnade 2020, fått ta emot flera utmärkelser. I Tidsvalvet får barnen ta del av verkliga historiska händelser, berättelser och föremål från barn som har levt på "riktigt". Här kan barnen också lämna sin egen berättelse till museet. Tidsvalvet fick Forum för utställares pris *Årets utställning* samt Utställningsetetiskt forums *Guldpris*. Dessutom blev utställningen ett av 12 bidrag som nominerades till *Children in Museums Award 2020-2021*.

Utställningarna British så in i Norden och Arktis – medan isen smälter fortsätter med ett tydligt samtidsfokus att nå ut till breda målgrupper.

PROGRAM OCH VISNINGAR

Programverksamheten framhäver och fördjupar museets innehåll genom föredrag, visningar, workshops och andra typer av aktiviteter. Den främjar också en så kallad generationsöverbyggande verksamhet, med andra ord aktiviteter för olika mål- och åldersgrupper som ger unga och barn samt yngre och äldre vuxna motiv att besöka museet tillsammans.

Om 2020 handlade om att ställa om den planerade programverksamheten från fysisk till digital, så var utgångsläget inför 2021 en planerad omställning i relation till restriktionerna för publik verksamhet samt minskade resurser. Som en konsekvens av pandemins ekonomiska följder drogs programverksamheten inom stiftelsen ned kraftigt, både vad gäller personalresurser som ekonomiska resurser.

Trots detta genomfördes under året ett antal aktiviteter både digitalt och på plats, i egen regi liksom i samarbete med externa aktörer i relation till museets aktuella utställningar och övergripande teman kopplade till hållbarhet och återbruk. Via samarbeten med andra aktörer och inbjudna gäster breddar museet sin kompetens och programmets innehåll, samt når fler och delvis nya publikgrupper då marknadsföringen av evenemangen går ut i fler kanaler än bara de egna. Denna samarbets- och samverkansform för programverksamheten är även fortsatt viktig.

Tabell 8. Visningar för vuxna på Nordiska museet

	2021		2020		2019	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Allmänvisningar	152	835	86	2 419	379	9 662
Bokade visningar	50	614	84	971	164	1 494
Totalt	202	1 449	170	3 390	543	11 156

Visningsverksamheten har under året varit starkt påverkad av att museet var stängt i början av året, och har även sedan det öppnat varit påverkad av rådande restriktioner för publik verksamhet. Allmänna visningar och skolvisningar har inte varit möjliga att genomföra, dels på grund av restriktioner, dels på grund av resursbrist då den pedagogiska personalen i början av året behövde sägas upp på grund av arbetsbrist och ekonomiska utmaningar till följd av coronapandemin.

Alla allmänvisningar var inställda fram till slutet av september, då lättade restriktioner gjorde det

möjligt att åter hålla visning för en större grupp. De allmänvisningar som då återupptogs var i utställningen *Arktis - medan isen smälter*, samt familjevisning i *Dukade bord*.

Skolklasser har välkomnats att besöka museet på egen hand, med stöd av de många studiehandledningar som finns till de olika utställningarna, samt audioguiden. Under hösten har en del bokade visningar i Nordens Paris kunnat genomföras, men med strikt reglering i antal för att inte överskrida maxgränsen i utställningen.

Den generationsöverbyggande programverksamheten i mer konventionell bemärkelse har stor bredd och sträcker sig från högtidsfiranden och lovprogram till föreläsningar och specialvisningar. Samtliga publika evenemang som under året genomförts på plats har haft begränsat antal platser med förbokning och samtliga har varit mycket populära och slutsålda på förhand.

- Inför påsk gjordes ett digitalt påskpyssel från museets ateljé som kunde ses på hemsidan. Detsamma gjordes inför sommaren med fokus på pyssel och utsmyckningar med sommarblommor.
- Museet deltog vid Kulturnatten den 24 april med inspelat digitalt material med fokus på att presentera den unika byggnaden.
- I mitten av september genomfördes en rad aktiviteter i relation till lanseringen av utställningen Nordens Paris och med upplägg anpassade efter då rådande restriktioner.
- Den 27 oktober genomfördes på plats en modehistorisk helkväll i samarbete med Bildningspodden/Stockholms universitet och Stockholms kvinnohistoriska med utgångspunkt i utställningen Nordens Paris: livepodd om kultur- och modestaden Paris, kvinnohistorisk visning i Nordens Paris med curator Susanna Strömquist och influencern Saskia Cort, samt modehistoriska guldkorn ut museets bibliotek och arkiv och live-skrivarstuga om kvinnohistoria och mode med Wikimedia.
- Under hösten genomfördes vid flera tillfällen, både för en vuxenpublik, och för en familjepublik, workshops i ateljén med kostymören Nina Sandström på temat "Smycka ditt plagg" med inspiration från utställningen *Nordens Paris* och med ledordet hållbarhet och återbruk, att ge sina plagg ett nytt liv.
- 8 december höll Susanna Strömquist en föreläsning om NK:s Franska Damskrädderi och arbetet med boken och utställningen *Nordens Paris*. Evenemanget var slutsålt med 140 platser och kontroll av vaccinationsbevis gjordes vid inläppet med anledning av restriktionerna som började gälla den 1 december med krav på vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster med fler än 100 deltagare.
- Barnfamiljer har under perioderna som museet haft öppet under året erbjudits en kombination av aktiviteter under veckans alla dagar: Barnens audioguidespår, Tidsdeckarna (en lekfull vandring genom museets basutställningar) samt familjespår i utställningarna British så in i Norden och Arktis – medan isen smälter som bjuder in barn tillsammans med vuxna att upptäcka respektive utställning. Dessa aktiviteter har besökande familjer kunnat genomföra på egen hand och med omtänksamt avstånd till andra besökare och personal. Verksamheten i Lekstugan anpassades med förköpsbiljetter och ett begränsat antal samtidiga besökare. För barn i åldern 8-12 år och medföljande vuxen har Tidsvalvet fortsatt att locka - inte minst sedan Tidsvalvet utnämndes till årets utställning, samt fick priset Årets Guldgruva för sitt nytänkande och metodutveckling.
- För familjepubliken genomfördes under höstlovet det årliga Natt på Nordiska museet - en dramatiserad lagom läskig visning genom ett nedsläckt museum där publiken träffar på historiska karaktärer, som funnits på riktigt, och sådana som det berättas om som myllingar, de som dansat med näcken m.fl.
- *Jul på museet* har i år präglats av den traditionsenliga granen i Stora hallen, i år på temat *återbrukad elegans*, inspirerat av former och färgsättning i utställningen Nordens Paris samt ett i övrigt julsmyckat museum med mindre granar på olika teman i Lekstugan, Folkhemmet

och "traditionsgranen" med utsmyckning som det såg ut runt förra sekelskiftet. Inga större publika evenemang planerades eller genomfördes, både på grund av eventuella restriktioner, men främst på grund av minskade resurser på den publika avdelningen under 2021.

AKTIVITETER FÖR BARN OCH SKOLA

I Nordiska museets uppdrag ingår att utveckla och stärka kvaliteten i arbetet med barn och unga och stiftelsens målsättning är att Nordiska museet ska bli ett självklart besöksmål för såväl skolgrupper och elever i alla stadier och åldrar, oberoende av bakgrund och ursprung, som för familjer.

Under året har främst visningsverksamheten för skolgrupper blivit starkt påverkad av coronapandemin. Museet hade stängt under början av året, fram till 22 mars och i början av året sades även museets pedagoger upp på grund av arbetsbrist som en direkt konsekvens av pandemin. Skolor har sedan våren erbjudits besök på museet på egen hand med stöd av de studiehandedningar som finns till de flesta utställningar, samt audioguiden. Under våren var det mycket få skolklasser som kom till museet, men under hösten har det varit fler till följd av lättade restriktioner.

Den pedagogiska verksamheten på helger och lov för barn och familjer har, utöver de perioder då museet varit stängt, haft nästan normala besöksiffror och utbud, om än med anpassningar i maximalt antal deltagare vid vissa aktiviteter.

Tabell 9. Skolbesök på Nordiska museet

	2021		2020		2019	
	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare	Grupper	Deltagare
Bokade	0	0	88	1 476	217	4 851
Obokade	322	4178	192	3 569	511	10 219
Totalt	322	4 178	280	5 045	728	15 070

Antalet deltagare liksom antalet bokade skolvisningar minskade kraftigt under året jämfört med tidigare år med anledning av coronapandemin. Det beror bland annat på att museet hade stängt under början av året, att skolorna inte har kunnat åka på studiebesök under en stor del av året samt att pandemin hade så kraftiga ekonomiska verkningar att stiftelsens pedagogiska personal sades upp på grund av arbetsbrist. Museet har dock under denna tid hållit regelbunden kontakt med skolorna genom Nordiska museets nyhetsbrev. I nyhetsbrevet har stiftelsen tipsat om hur man kan använda museets olika digitala resurser för skolan och museets allmänna digitala resurser i sin undervisning samt information om hur skolorna kan besöka museet på egen hand. Antalet skolgrupper som besökt museet på egen hand ökade med 68 procent jämfört med föregående år.

ATT SKRIVA KULTURHISTORIA PÅ WIKIPEDIA

I projektet *Att skriva kulturhistoria på Wikipedia* handleder gymnasielärare elever i att skriva artiklar på Wikipedia. Källor i Nordiska museets arkiv och litteratur i museets bibliotek ger eleverna material till övningar i källkritisk metod. Projektet har pågått som ett samarbete med Wikimedia Sverige sedan 2017. Under läsåret 2020/2021 deltog Anderstorpsskolan i Skellefteå och Enskilda gymnasiet i Stockholm kring ämnen som behandlingsmetoder inom svensk psykiatri, ungdomsbrottslighet i Sverige, feminiseringen av läraryrket i Sverige, turism i Sverige, kläder och mode i Sverige, kvinnofrågan i Sverige och fattigvården i Sverige. Artiklar från skolwikiprojektet fick wikipediautmärkelserna "Månadens nya artikel" och "Månadens utökade artikel" för februari 2021. En nyhet under 2021 är att ett samarbete med Centrum för Näringslivshistoria nu har etablerats. Under läsåret 2021/2022 har museet fortsatt med samma skolor som tidigare men med 30 nya elever. Två nätverksträffar med elever och lärare på Nordiska museet har genomförts.

RUM FÖR BARN OCH UNGA

Under året fyllde *Lekstugan* 30 år och är fortfarande mycket populär bland barn i förskoleålder såsom introduktion till "livet förr". *Lekstugan* har under året (utöver stängningsperioden i början av året) hållit öppet på helgerna och loven för familjepubliken med ett begränsat antal förbokade platser, vilket har fungerat mycket väl.

Tidsvalvet, museets stora satsning för barn i åldern 8-12 år i vuxens sällskap som öppnade 2020, har fortsatt varit mycket populär hos familjepubliken med fullbokade platser under helger och lov. *Tidsvalvet* är en fantasifull och utforskande kunskapsyta som förmedlar barns historia i Sverige under de senaste 150 åren utifrån ett barnperspektiv. Upplevelsen utgörs av en dramatiserad och interaktiv scenografi som bjuder in besökarna att utforska hur barn klätt sig, ätit, bott, lekt, arbetat eller gått i skolan. Besökarna får möta en nutida *skaffare* som reser i tiden och samlar in bortglömda historier. Hon berättar om museet som ett hus fullt med minnen, viktiga att bevara.

Under 2021 belönades Tidsvalvet med utmärkelsen Årets utställning, som delas ut av föreningen Forum för utställare, till den utställning som under året bäst har bidragit till att utveckla utställningsmediet i Sverige. Juryns motivering: "*En museal äventyrspark i ett immersivt och interaktivt kosmos. Utställningens gestaltning tar avstamp i museets arkitektur och magiska världar. Genom en lek med kronologi och ett uppdrag får barnen kliva in i museets värld och bli en nutida "skaffare" som samlar in barns föremål och minnen. Det är en utställning om och för barn som tar både kulturhistoria, fantasi och barn på allvar.*"

Tidsvalvet belönades under året även med utmärkelsen Årets Guldgruva, som delas ut av föreningen UtställningsEstetiskt Forum, UEForum, som ger ut den digitala tidskriften Utställningskritik. Juryns motivering: "*Genom ett av valven på Nordiska museet öppnas ett eget universum – för barn och om barn. Med suggestiva miljöer och personligt tilltal bjuds de yngre besökarna in till en resa i tiden, och får i uppdrag att hjälpa till att rädda barns berättelser i historien. Mängder av föremål, berättelser och fotografier ur museets samlingar som inte använts tidigare presenteras tillsammans med interaktiva speglar, filmer och spökhistorier. Dessutom finns det möjlighet att själv bidra med egna minnen. Genom att ta barnen på allvar, både som historiska aktörer och som levande målgrupp, drar Nordiska museet upp en horisont för en ny generation av barnutställningar. Med Tidsvalvet har en lekfull och innehållsbaserad metod utarbetats, med potential att utveckla utställningen som medium – för alla åldrar.*"

GENERALPLANEN

Sedan 2016 har en långsiktig plan för att utveckla museet på Djurgården tagits fram med syfte att öppna upp museet och göra det mer attraktivt och tillgängligt för fler.

Flera stora satsningar har lanserats tidigare år såsom Tidsvalvet, den nya västra entrén och passagen och bakgården med café Lusknäppen. Under 2021 har dessa satsningar etablerats hos publiken och utvärderingar visar att de har mottagit väl.

Generalplanens nästkommande satsningar har under 2021 varit under utveckling med siktet inställt på flertalet större implementeringar och lanseringar inför 150-årsjubileet 2023.

Tillsammans med bland annat husarkitekter, landskapsarkitekter, grafiska formgivare och andra specialistfunktioner arbetar museet med följande planer för den publika verksamheten:

Publikens väg in

Detta projekt inkluderar besökarnas resa från de digitala plattformarna såsom ny webbplats, till mötet med den fysiska miljön utanför museets byggnad. Ett arbete som inkluderar ny skyltning, en mer upplevelsebaserad gestaltning av nordiska landskap på framsida mark, inglasning av partier i entrén samt en ny entréhall pågår i full skala. Syftet är att i större utsträckning tillvarata den

potential som finns i att uppgradera miljöerna i början på publikens besöksresa för att sänka trösklarna till att lösa biljett och besöka museet, samt att upplevelsen i sig blir så positiv att den totala publiken ökar.

Publikens väg inomhus

Som ett nästa steg i besöksresan inkluderar generalplanen ett antal satsningar inne i museibygnaden som skall hjälpa besökaren att hitta, komma fram och få uppleva det museet har att erbjuda. I Stora hallen planeras det för en ny central reception och en tydligare navigation skall hjälpa besökaren hitta rätt bland museets många utställningar. Flera större tillgänglighetsprojekt pågår, med fokus på en ny stor hiss, omvandling av trappor samt en ny gångbro vilka tillsammans skall lösa den bristfälliga tillgängligheten på plan 4. Detta arbete sker parallellt med utvecklingen av en helt ny basutställning på plan 4.

Generalplansrummet

Som en del av utvecklingen av museets publika ytor har ett arbete tagits fram som definierar museets design-dna. Detta innebär att en palett av färger och materialval noggrant valts ut i samarbete med husarkitekterna. För att skapa intresse för Generalplanens innehåll och framtidsvisioner kommer ett rum att dedicerats, det så kallade *Generalplansrummet*. Under 2021 har ett arbete påbörjats med planer kring framtida modeller, design-dna material samt en kort historiebrevskrivning av museet. Detta är tänkt att ställas ut för publik och intressenter för att möjliggöra framtida samarbeten samt ett givande utbyte med publiken som kan komma att gynna utvecklingen.

Ny grafisk identitet och webb

Som en naturlig följd av det tidigare varumärkesarbetet utvecklar museet tillsammans med upphandlad designbyrå en ny grafisk form som skall gälla för alla stiftelsens anläggningar. Denna grafiska identitet syftar till att stärka Nordiska museet som huvudvarumärke och tydliggöra kopplingen mellan stiftelsens anläggningar. Framför allt är målet att en ny grafisk identitet med rötterna i museets DNA kommer att stärka museet som avsändare och göra det ytterligare attraktivt i publikens ögon. Den grafiska inramningen har siktet inställt på en museiupplevelse i internationell världsklass. Den nya identiteten som även kommer att genomsyra en helt ny webbplats kommer att lanseras i samband med 150-årsjubileet år 2023.

MUSEETS KULTURMILJÖER

Stiftelsen Nordiska museet äger och förvaltar flera anläggningar som även är byggnadsminnen: museibygnaden och villa Lusthusporten i Stockholm, Tyresö slott, Svindersvik, Julita gård och Härkeberga kaplansgård (under utredning). Dessa kulturmiljöer är huvudsakligen öppna under sommarmånaderna men grupper kan boka visningar hela året. Trädgårdarna och parkerna vid Tyresö slott och Svindersvik samt landskapet runt Julita gård är öppna året runt och tillgängliga med fri entré. Resursbehovet för underhållet av kulturmiljöerna är stort och varierar från kontinuerlig trädgårds-, park-, landskaps- och byggnadsvård till årliga översyner av miljöerna. Under pandemins andra år, har anläggningarna på Tyresö, Härkeberga och Svindersvik varit stängda för visning. På Julita gård har parken varit öppen för besökare med fri entré.

Organisationen arbetar aktivt med att synliggöra hela stiftelsens portfölj av anläggningar. Det handlar bland annat om att skapa ett tydligare släktskap och ambitionen att locka publik mellan anläggningarna. Även om flera anläggningar har varit stängda förväntar vi oss att flera av stiftelsens satsningar, till exempel på logiverksamheten på Julita, ska ha positiva effekter för helheten. De positiva effekterna leder förhoppningsvis både till att locka en större publik och därmed också högre intäkter.

Det nya stiftelseövergripande arbetssättet har implementerats och skapat en större helhetssyn, kunskapsutbyte och därmed nya synergieffekter. Flera publika satsningar görs genomgående på till exempel butiker, kommande navigation och ett gemensamt betalsystem.

Ett exempel på god effekt av det stiftelseövergripande arbetssättet är sektionen utemiljöer som ansvarar för underhåll, drift och utveckling av stiftelsens park-, mark- och skogsmiljöer. Sektionen arbetar i alla stiftelsens anläggningar med gemensam ledning och planering.

JULITA GÅRD

Julita gård i Södermanland är ett levande storgods med en tusenårig historia och en utredning pågår om förutsättningarna för en byggnadsminnesförklaring. Utställningar och genuina historiska miljöer visar hur en sörmländsk herrgård fungerade i början av 1900-talet.

Coronapandemin har haft en kraftig påverkan på verksamheten på Julita gård. Parken har varit öppen för besök på egen hand under hela året. På grund av pandemins negativa ekonomiska effekter samt i enlighet med rådande restriktioner pausades dock den publika verksamheten med visningar, familjeverksamhet, butiker, evenemang i egen regi och öppna byggnader. Istället prioriterades arbetet med att vårda och bevara den kulturhistoriska miljön och trädgårdarna. Frivillig entré har tillämpats under året och besökare har kunnat bidra med valfri donation via swish eller bankgiroinsättning för att stötta stiftelsens verksamhet.

I och med att restriktionerna lättade under sommaren kunde ett urval publika aktiviteter i extern regi genomföras.

Logiverksamheten som tidigare bedrivits i stiftelsens regi arrenderades under året av Julita wårdshus som under säsongen erbjöd boende i såväl vandrarhem som herrgårdsflyglar. Wårdshuset har satsat på att erbjuda kombinationen mat och boende vilket har fallit väl ut och adderat till besöksupplevelsen. Viss uthyrning av festlokalen Bäckstugan för mindre sammankomster har genomförts i stiftelsens regi. Det har även varit möjligt att boka plats i herrgårdsparken för en enkel vigsel.

Kunskapsuppbyggnaden har påverkats av coronapandemin. Den internationella herrgårdskonferens som enligt ursprunglig plan skulle ha anordnats 2020, men sköts upp till 2021, kunde inte genomföras. Konferensen är nu inplanerad att äga rum på Julita gård i juni 2022.

Trafikverket satte upp skyltar om en hastighetsbegränsning till 50 km i timmen under sommaren på väg 214 genom Julita gård. Genom samarbete med Katrineholms kommun har buss 414 trafikerat Julita gårds entré. Samverkansmöten mellan stiftelsen och representanter från Katrineholms kommun har hållits under året och ett nytt möte planeras under våren 2022.

UTSTÄLLNINGAR OCH MILJÖER

Julita gårds värde ligger till stora delar i den bevarade helheten och i dess tusenåriga historia på en central plats i Mälarenregionen. Stiftelsen Nordiska museet har ägt och förvaltat egendomen sedan 1940-talet, vilket gör att det finns påfallande få moderna inslag i byggnadsbeståndet och det omkringliggande landskapet. De många ekonomibyggnaderna som skildrar godsets olika verksamheter är särskilt välbevarade medan många betesmarker har månghundraårig hävd och en värdefull flora. Kontinuerlig byggnadsvård och riktade markrestaureringar ligger till grund för besökarens upplevelse av ett historiskt odlings-, skogsbruks- och beteslandskap i en skala (ca 500 hektar) som saknar motstycke i museisammanhang. Även i ett internationellt perspektiv ter sig Julita gård unikt såsom ett historiskt storgods som hålls samman och samtidigt håller öppet för besökare.

Inom museiområdet finns ett tjugotal utställningar och publika miljöer som förklarar och sätter den byggda miljön i ett sammanhang. På grund av coronapandemin har utställningar och publika inomhusmiljöer varit stängda för besökare under året. Herrgårdsparken har dock varit öppen för besök på egen hand.

Julita gårds historiska herrgårdspark är en barockinspirerad stilträdgård med rosengård öster om Stora huset samt en rundel i tysk 1800-talsstil som vetter mot vattnet i väster. Dessa omges av en engelsk park. Till trädgården hör också en stor fruktträdgård, örtagård, köksträdgård, pionträdgård, växthus och en stor mängd andra planteringar. På grund av resursbrist har köksträdgården legat i träda under året. Vissa rabatter har varit täckta med täckbark och kommer att planteras med perenner i efterhand enligt en flerårig utvecklingsplan för trädgården.

I trädgården bevaras historiskt växtmaterial i levande samlingar, ett så kallat lokalt klonarkiv. Sortsamlingen omfattar svenska lokalsorter, sorter framtagna av svenska växtförädlare samt utländska sorter med lång odlingstradition i Sverige. Julita gård har en inriktning på växter som odlades omkring år 1900. Bevarandearbetet görs i samarbete med den Nationella genbanken vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. I Julita gårds levande samlingar tas det i dag hand om 17 sorters dahlior, 7 sorters lökar, 88 sorters pelargoner, 25 olika sorters perenner, 18 olika sorters buskrosor och 19 olika sorters humle. Antalet fruktträd i klonarkivet är i dag 105, bestående av 40 olika sorters äpplen, 8 olika sorters päron, 6 sorters plommon och 1 sort klarbär. Sammanlagt finns 226 olika sorters kulturväxter i Julita gårds klonarkiv.

VISNINGAR OCH PROGRAM

Parken har varit öppen för besök på egen hand under hela året och en digital vandringsguide togs fram för att vägleda besökarna på området. På grund av pandemins negativa ekonomiska effekter samt i enlighet med rådande restriktioner har den publika verksamheten, med visningar, familjeverksamhet, butiker, evenemang i egen regi och öppna byggnader, varit pausad. Café, restaurang och logiverksamhet i regi av Julita wårdshus har hållit öppet under säsongen.

Det har varit många besökare i parken under året, primärt besökare från Katrineholm, Stockholm och kranskommunerna Flen, Eskilstuna, Örebro och Norrköping. Det har framförallt varit vuxna besökare som är intresserade av kulturhistoria och trädgård. Andelen barn och barnfamiljer har varit lägre än vanligt.

Butikerna har varit stängda under året förutom under julmarknaden 22-24 oktober då en mindre tillfällig butik arrangerades i växthuset.

I och med att restriktionerna lättade under sommaren genomfördes ett antal publika aktiviteter i extern regi. Föreningen Julitafestivalen genomförde konserter med klassisk musik i Skansenmuseet 31 juli samt 4 och 14 augusti. Föreningen Sörmlandsäpplen arrangerade en uppskattad äppeldag 19 september. I takt med att restriktionerna lättades ytterligare under hösten kunde även en välbesökt julmarknad i regi av Svenska slottsmässor genomföras.

En kurs i ympning av fruktträd i samarbete med föreningen Sörmlandsäpplen genomfördes 23-24 april. Föreningen Sörmlandsäpplen höll även en pomologikurs 17 september. Beskärningskursen för grönt kort som Riksförbundet Svensk Trädgård anordnar hölls 23-27 augusti. Ungefär en sjättedel av Julita gårds fruktträd beskars under kursen.

Tabell 10. Visningar på Julita gård

	2021		2020		2019	
	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>
Allmänvisningar	0	0	171	2 913	472	6 156
Bokade visningar	0	0	1	14	68	1 884
Bokade skolbesök	0	0	0	0	1	55
Totalt	0	0	172	2 927	541	8 095

BESÖKARE

Julita gård lockar ett brett spektrum av gäster, från barnfamiljer och andra som åker på utflykt till besökare med ett specifikt trädgårds- och historieintresse. Sammantaget har Julita gård haft 73 483 besökare till park och trädgård. (Se tabell 6).

TYRESÖ SLOTT

Tyresö slott och parkmiljö är ett byggnadsminne. Den nuvarande slottsbyggnaden uppfördes på 1630-talet men visas interiört såsom den såg ut när familjen Lagergren, den sista privata ägaren, bodde där runt sekelskiftet 1900. Det omgivande grönområdet är 110 hektar stort och berättar en egen historia, från den äldsta trädgården med medeltida anor till 1770-talets engelska park och den moderna trädgården från 1890-talet.

Vården av slottsmiljön som helhet är väsentlig för besöksupplevelsen och är som sådan resurskrävande. Med utgångspunkt i en trädvårdsplan identifieras kontinuerligt riskträd i parken vid sidan av nyplanteringarna.

Under året har ingen bemannad publik verksamhet bedrivits, såsom visningar, utan besökare har kunnat vandra fritt i parken. Inför sommarsäsongen uppdaterades webbsidan för Tyresö slott med digitala visningar och nytt bildmaterial.

I slutet av oktober genomfördes en julmarknad på Tyresö slott av den externa aktören Slottsmässor.

UTSTÄLLNING, VISNINGAR OCH PROGRAM

Under hela året erbjuder stiftelsen fri entré till den väl avgränsade slottsparken. Genom ett samarbete med Tyresö församling och Tyresö kommun erbjuds en vandrings slinga med tre teman: ett andligt, ett kulturhistoriskt och ett naturspår.

Med anledning av restriktionerna kopplade till coronapandemin tillsammans med det ekonomiska läget fattade stiftelsen beslut om att inte anställa säsongspersonal under sommarsäsongen. Slottet och dess inomhusmiljöer kunde därmed inte öppnas för publik 2021. Parken höll öppet som vanligt under hela året.

Tabell 11. Visningar på Tyresö slott

	2021		2020		2019	
	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>
Allmänvisningar	0	0	0	0	119	1 318
Bokade visningar	0	0	1	18	32	519
Bokade skolbesök	0	0	0	0	8	177
Totalt	0	0	1	18	159	2 014

BESÖKARE

På grund av pandemins ekonomiska effekter öppnades inte slottets museivåning för publik under 2021. Slottsparken var öppen för besök och under året gjordes ca 318 822 anläggningsbesök i slottsparken, en ökning med 2 procent jämfört med föregående år (se Tabell 6).

SVINDERSVIK

Sommarnöjet Svindersvik i Nacka är en av Sveriges bäst bevarade rokokoplanteringar med tillhörande köksflygel och trädgårdsmästarebostad och stiftelsen har ansökt om byggnadsminnesförklaring. Huvudbyggnaden uppfördes i början av 1740-talet för familjen Claes och Anna Grill och ritades av arkitekten Carl Hårleman.

Under året har ingen bemannad publik verksamhet bedrivits men besökare har kunnat vandra fritt i parken.

Under 2021 har Länsstyrelsen i Stockholm genom avrop till Stockholms Byggnadsantikvarier genomfört dokumentationen för framtagande av skyddsbestämmelser för byggnadsminnesförklaringen av fastigheten. Arbetet skulle ha utförts under våren 2020 men hindrades av pandemin. Arbetet har genomförts under våren och hösten 2021, och färdigställandet av skyddsbestämmelser kan ske under vintern 2022.

Tabell 12. Visningar på Svindersvik

	2021		2020		2019	
	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>	<i>Grupper</i>	<i>Deltagare</i>
Allmänvisningar	0	0	0	0	58	1 236
Bokade visningar	0	0	0	0	24	476
Bokade skolbesök	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	0	82	1 712

Härkeberga kaplansgård i sydvästra Uppland är en välbevarad 1700-talsgård som representerar den mellansvenska gårdstypen med mangårdsbyggnad, fägård och en liten trädgård med fruktträd och perenner. I december byggdes 100 meter gärdesgård som ersätter en rasad, längs vägen och bygatan. Gården var stängd för besökare under hela 2021.

ARKIV OCH BIBLIOTEK

Nordiska museets arkiv och bibliotek är centrala resurser för museet som kunskapsorganisation. Verksamheten utgår från museets profilområden samt uppdraget att tillgängliggöra samlingarna. Arkiv och bibliotek används externt av forskare, studenter och en intresserad allmänhet samt internt av museets personal. Arkivet har omfattande och unika samlingar av arkivmaterial rörande människors liv, arbete och miljöer – totalt omkring 6 000 hyllmeter handlingar och 6 miljoner fotografier. Uppgifter om de flesta arkiv är sökbara i arkivredovisningssystemet Visual Arkiv. Ett stort antal arkiv är dessutom sökbara på NAD (den nationella arkivdatabasen).

Biblioteket ingår i Sveriges offentliga biblioteksstruktur och är Nordens största specialbibliotek för kulturhistoria och omkringliggande ämnen med drygt 3 700 hyllmeter tryckt material. Utöver äldre och nyare facklitteratur har biblioteket betydande samlingar av tryckt material om till exempel matkultur, mode och konsthantverk samt rariteter. I biblioteket återfinns flera unika boksamlingar, bland annat Rörstrands och Böttigers samlingar. Samlingarna efterfrågas nationellt och internationellt och är sökbara på Libris (den nationella bibliotekskatalogen).

Under året har sektion Arkiv & Bibliotek genomfört två förstudier, en som förberedelse inför att byta bibliotekssystem och en inför att byta diarium/ärendehanteringssystem på museet. Utredningsarbete har även bedrivits kring förutsättningarna för att återuppta frågelistverksamheten i modern form samt att förbättra servicen när det gäller allmänhetens möjlighet att beställa digitala kopior på arkiv- och biblioteksmaterial.

Vidare har sektionen arbetat med regeringsuppdraget kring immateriellt kulturarv/Unesco, museets löpande publikations-, digitaliserings- och utställningsarbete (t.ex. Nordens Paris och Människan i Norden) samt medverkat vid det nationella evenemanget *Arkivens dag* med flera publika evenemang samt tagit emot studiebesök.

Servicen till fysiska arkiv- och biblioteksbesökare i forskarexpeditionen har under året stegvis återgått till det normala, efter pandemins mest intensiva fas.

Tabell 13. Arkivet

	2021	2020	2019
Besökare	397	293	695
Volymer framtagna för studium	2 149	1 281	1 798
Externt förmedlade bilder	186	148	261

Det fortsatt minskade antalet besökare under 2021 förklaras av att arkivet hade begränsat antalet besökare per gång och var stängt under delar av året på grund av pandemin. Funktionen "Bildförmedlingen" pausades sommaren 2020. Stora mängder förfrågningar från allmänheten som rör upphovsrätt, licenser, Digitalt museum m.m. har dock fortsatt komma in och har hanterats av Sektion Arkiv & Bibliotek, men även andra delar av museet.

Tabell 14. Biblioteket

	2021	2020	2019
Besökare	543	616	2 015
Boklån	3 560	1 237	7 130
Varav fjärrlån	336	446	410

Det fortsatt minskade antalet besökare under 2021 förklaras av att biblioteket hade begränsat antalet besökare per gång och var stängt under delar av året på grund av pandemin.

DIGITALA MEDIER

Allt fler museibesökare tillhör en digital generation som är van att hitta information snabbt och bjudas in till dialog. Centralt i museets satsning på digitala medier är att sträva efter ett mer interaktivt publikt utbud och att nå brukarna på deras egna arenor, stimulera till nya sätt att använda den samlade kunskapsbanken och berika samlingarna med egna perspektiv och kunskaper.

Här nedan presenteras de digitala medierna utifrån konventionella genrebeteckningar. I praktiken är dessa integrerade. Användaren kan som regel röra sig mellan dem och i ett antal fall kan också ett och samma innehåll presenteras i mer än en kanal.

WEBB

Nordiska museets webbplats är navet för museets digitala kanaler och en knutpunkt under hela besöksresan. Den utgör en kraftfull kunskapsplattform och ger överblick över allt vad museet har att erbjuda, från publika upplevelser till samlingar och kunskap. Under året har webbesöken ökat kraftigt, under 2021 hade Nordiska museets webbplats 1 461 615 unika besökare (en ökning med 28,77 procent jämfört med 2020).

Perioden fram till 22 mars då museet höll stängt framhävde webbplatsen den digitala museiupplevelsen, digital kunskapsförmedling och insamling, därefter museets stegvisa öppning och försiktighetsåtgärder som begränsat antal besökare, förköp och tidspass. Samtliga presentationssidor för Slott och gårdar fick översyn och paketering med nytt bildmaterial, digitala visningar och vandringskartor.

Under hösten har stort fokus legat på utställningen Nordens Paris. Presentationen under utställningar är ambitiös och bjuder på ett generöst redaktionellt innehåll med NK-insamling, filmer från konservatorsateljén, artikel om syateljén, ingång till NK-samlingen på Digitalt museum med mera. Från november lyftes årets gran och julprogram samt ett omfattande kunskapsinnehåll om advent och jul i såväl videos, pysselfilmer, quiz, intervjuer och kunskapsartiklar.

De nya insamlingarna Återföreningen – *Berätta om livet efter vaccinet*, *Minnen från NK:s Franska Damskrädderi* och *Vi, de fördrivna*, paketerades under året och driver besöksstrafiken direkt till minnen.se.

Det redaktionella innehållet bjuder på kunskapsförmedling kurerad utifrån koppling till säsong och ämnesaktualitet. Couture, hantverk och modehistoria har fått stort utrymme under året i och med utställningen Nordens Paris. Årets dagar och traditioner är fortsatt bland det mest besökta kunskapsinnehållet på webbplatsen, två av årets tio mest besökta sidor är Midsommarafton och Våffeldagen. UR Samtidens programserie *Arkivens historia* där stiftelsens arkivarie gör nedslag i museets arkiv och berättelser är ett nytt innehåll som fått ingångar under Kunskapsområden, Arkiv och bibliotek och Samlingar.

Sammantaget har användningen av digitala kanaler fortsatt att öka kraftigt under året och framför allt uppmärksamheten kring Nordens Paris och Julita gård. Besökarna har framför allt visat intresse för innehåll kopplat till det fysiska besöket i utställningar för såväl vuxen som familjepublik (Nordens Paris, Tidsvalvet, Arktis), verksamheten på Julita gård och kunskap om högtider.

Tabell 15. Besök på webbplatsen

	2021	2020	2019
Totalt antal besökare	1 461 615	1 135 085	1 119 238
Minuter per besökare (min:sek)	1 :11	1 :13	1 :23
Sidvisningar totalt	2 628 425	2 385 231	2 489 585
Sidvisningar per besökare	1,84	2,05	2,22

SAMLINGAR PÅ WEBBEN

Nordiska museets samlingar på webben utgör en betydelsefull del av den växande mängden öppen samhällsinformation som offentliga aktörer tillhandahåller på nätet och som tillsammans utgör en central del av samhällets digitala minne. De digitaliserade samlingarna är uppbyggda utifrån gemensamma principer och finns tillgängliga via de kanaler och tjänster där användarna vanligtvis befinner sig. Utöver kunskapssidorna på Nordiska museets webbplats och museets egna samlingsdatabaser förmedlas och kommuniceras samlingarna brett via sociala medier och en lång rad andra kanaler och tjänster på nätet.

Den centrala noden i förmedlingen av samlingarna på nätet är den samnordiska webbtjänsten *Digitalt museum*. Förutom att ta del av samlingsinnehållet kan användarna komplettera samlingarna med sina egna kunskaper och samla på favoriter. Under 2021 har ett aktivt arbete pågått med att registrera nyförvärv och tillföra mer digitaliserat material till de olika systemen samt med att förbättra sökingångar och användargränssnitt. Under 2020 öppnade Nordiska museet en digital forskaringång till arkivet. Webbtjänsten har under året vidareutvecklats och nytt material har publicerats. Sammanlagt finns nu över 230 000 skannade och transkriberade kulturhistoriska dokument tillgängliga för forskare och den intresserade allmänheten.

Tabell 16. Digitalt tillgängligt material

	2021	2020	2019
Antal föremålsposter på Digitalt museum	356 150	355 843	355 482
<i>Andel från Primus (%)</i>	65	65	65
Antal fotoposter på Digitalt museum	53 138	52 157	47 757
<i>Andel från Primus (%) *</i>	1 (50 %)	1 (50%)	1 (49%)
Antal byggnader på Digitalt museum	1	1	1
Antal film/ljudposter på Digitalt museum	11	11	11
Antal utställningsdok. på Digitalt museum	49	47	44
Antal kulturhistoriska dokument på Digitala arkivet **	230 000	200 000	
<i>Andel från dokumentlagret (%)</i>	21	18	
Antal poster i Saga/Libris (ca)	181 259	200 000	220 000
<i>Andel av slutna samlingen (%)</i>	70	65	65
<i>Andel av öppna samlingen (%)</i>	85	85	85

Föremålssamlingarna är publikt sökbara på webbplatsen Digitalt museum, vars bakomliggande förvaltningssystem är Primus, och biblioteksbeståndet i Saga/Libris. Registrerings- och förteckningsnivåerna för Primus och Visual arkiv redovisas i Tabell 2. Minskning i Saga/Libris som skett under 2021 förklaras av fortsatt gallring av felaktiga poster i bibliotekskatalogen. * siffran mäter mot hela den analoga samlingen på 6 miljoner bilder och (siffran) mäter mot digitaliserade foton som ligger i Primus. From 2021 kommer tabellen endast att ange siffran i relation till de digitaliserade foton.

**Nordiska museet har utvecklat en digital forskningång (Digitala arkivet) till museets digitaliserade kulturhistoriska dokument. Tjänsten lanserades 2020.

I samlingsförvaltningssystemet Primus är 100 procent av föremålsposterna registrerade.

Webbplatsen Digitalt museum, en plattform som delas av 86 institutioner i Sverige och 240 i Norge, uppdateras dagligen från Primus och på den är 65 procent tillgängliga för sökning. Nordiska museets samlingar på Digitalt museum hade 284 807 besök och 687 021 sidvisningar, vilket är 0,28 procent fler besök än året innan.

Arkiv förtecknas löpande i arkivdatabasen Visual arkiv. En större mängd, ca 230 000 dokumentssidor finns publicerade på Nordiska museets digitala arkiv. Vissa arkivalier har också publicerats på Digitalt museum och på museets webbplats på särskilda temasidor. Totalt ca 660 arkivförteckningar finns tillgängliga i Nationell ArkivDatabas (NAD), en publik resurs som förvaltas av Riksarkivet.

Biblioteket når sina användare genom den lokala bibliotekskatalogen Saga och samarbetet inom Libris. Under 2021 har museet arbetat aktivt med att rensa felaktiga poster och förenkla sökvägar i bibliotekskatalogen. Arbetet med publiceringsdatabasen DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet) har fortsatt för att även fortsättningsvis tillgängliggöra en rik kulturhistorisk resurs fritt för forskare och en intresserad allmänhet, men i mindre omfattning. Användandet av DiVA har under året gett upphov till 6 650 besök till museets e-publikationer, 9 848 sidvisningar samt ett stort antal nedladdningar. Flest antal visningar hade publikationen Connect to collect med 2 397 besök. Flest antal nedladdningar hade publikationen Ladugården som laddades ned 2 705 gånger.

Förutom på egna webbplatser publicerar Nordiska museet också delar av sina samlingar via andra arenor, däribland K-samsök, Europeana, Google Arts & Culture, Flickr, Youtube och Pinterest. Totalt hade de tre sistnämnda tjänsterna under året 385 000 visningar. Under året har museet fortsatt att exportera bilder från Digitalt museum till Wikimedia Commons, där nu sammanlagt 14 195 bilder ur Nordiska museets samlingar, arkiv och bibliotek finns. Många av dessa bilder används på Wikipedia

och de visades där 27,7 miljoner gånger under året, vilket är en minskning med 6 procent jämfört med 2020. Nordiska museets bilder används i 102 språkversioner av Wikipedia, en ökning på 3 procent jämfört med föregående år. Museets bilder är publicerade på 134 olika Wikimediasajter.

SOCIALA MEDIER

Stiftelsen använder sociala medier i syfte att nå en bred publik, stärka museets varumärke och väcka engagemang kring samlingar och kunskapsbanker. Förmedling av starka bilder och berättelser som berör, spännande föremål som ger aha-upplevelser och stiftelsens unika miljöer genererar ett stort engagemang hos publiken. Under hösten har kunskapsförmedling relaterat till utställningen Nordens Paris varit i fokus och fem "bakom kulisserna"-filmer i konservatorsateljén har producerats. Stiftelsen har även påbörjat arbetet med att stärka förmedlingen av de senaste 50 åren och stiftelsens samtidsdokumentation.

Under året har museet nått 1,41 miljoner unika användare på Instagram och 4,39 miljoner användare på Facebook. På Instagram har museet 72 500 följare, en ökning med 34 procent sedan föregående år. Facebook har ca 72 500 följare, vilket är en ökning med 48 procent och på Twitter har museet omkring 9 300 följare, en ökning med omkring 1 procent.

Det totala engagemanget (gilla, kommentera, dela) på Instagram ökade med 63 procent (från 288 000 under 2020 till 471 426 under 2021). På Facebook ökade engagemanget med 36 procent (från 303 329 till 413 403). Siffrorna speglar en aktiv dialog med publiken som i hög grad bidrar med sina egna berättelser och minnen som väcks av inläggen. Nordiska museets instagramkonto är topp 2 i Norden i engagemang efter Livrustkammaren och topp 4 i antal följare efter Louisiana, Moderna museet och Livrustkammaren. Museibutikens Instagramkonto har under 2021 vuxit till 2 800 följare, en ökning med 33 procent sedan föregående år.

Evenemang och annan information om verksamheten särskiljs och kommuniceras i riktad marknadsföring.

HR-enheten driver stiftelsens LinkedIn-konto i syfte att profilera oss mot arbetsmarknaden och framtidens medarbetare. Under året har antalet följare ökat med 28 procent.

AUDIOGUIDE OCH APPAR

Under 2020-2021 har museet varit stängt under perioder och besöksantalen sjunkit dramatiskt på grund av den pågående pandemin. Nordiska museets audioguide är gratis för besökarna, vilket har lett till att 25–30 procent av besökarna använder den.

Samarbetet med andra museer och studenter (datateknik) vid Kungliga Tekniska högskolan kring vidareutveckling av audioguidesappen har fortgått. Appen är byggd på öppen källkod, vilket betyder att andra fritt kan återanvända koden och vidareutveckla appens funktioner. Under 2021 har appen vidareutvecklats och en stabil och hållbar driftmiljö som omfattar den digitala plattformen har etablerats. Ett resultat som haft positiva synergieffekter för både Nordiska museet och det lokalthistoriska museet Jamtli i Östersund.

Museets två befintliga appar *Årets dagar* (2013) och *Äppelappen* (2014) kan laddas ned kostnadsfritt. Antalet nedladdningar av dessa var 3 362 respektive 6 132 under året.

PUBLIKATIONER

Nordiska museet prioriterar publikationer som knyter an till museets egna utställnings- och forskningsprojekt och till förmedling av stiftelsens anläggningar. Publikationerna tas fram i enlighet med museets projektmodell som ett sätt att förankra publikationerna i de större projekten och i verksamhetsplanen. Den kommersiella förlagsverksamheten har pausats.

Tabell 17. Publikationer

	2021	2020	2019
Antal nya titlar	1	5	6
Antal nytryckningar	0	0	1

► Publikationen *Nordens Paris, NK:s Franska Damskrädderi 1902–1966* bidrar med ett hittills outforskat kapitel i det svenska modets historia. Den bygger på grundforskning med utgångspunkt i Nordiska museets arkiv och samlingar och är resultatet av en tvåårig gästanställning på deltid av modekritikern Susanna Strömquist. Boken skildrar en av Nordens ledande beställningsateljéer under den parisiska haute couturens guldålder under första hälften av 1900-talet och ligger till grund för utställningen med samma titel som invigdes på museet i september 2021.

Fjolårets publikation *Arktiska spår: Natur och kultur i rörelse*, utgiven av Nordiska museet, nominerades under 202 till Publishingpriset. Genom ett temanummer publicerat i samverkan med *Journal of Northern Studies* spreds även resultat av Arktisprojektets forskningssamverkan *open access* till en internationell publik.

KUNSKAP, FORSKNING OCH SAMVERKAN

Stiftelsen Nordiska museet har ambitionen att främja och utveckla forskning och kunskap kring människors liv och arbete i Sverige i ett nordiskt och globalt perspektiv. Stiftelsen vill dessutom utveckla forsknings- och kunskapshöjande samarbeten med såväl universitet och högskolor som museer och andra institutioner, både statliga och privata, liksom delar av det civila samhället. Syftet är att leverera en faktabaserad och kunnig förmedling samt att spegla viktiga kulturhistoriska processer genom dokumentation och insamling som främjar medborgerlig delaktighet. På så vis läggs grunden för representativa samlingar som kan användas av framtida forskare och besökare och som känns representativa för ett brett utsnitt av befolkningen.

I enlighet med den senaste verksamhetsplanen växlas ambitionerna upp genom målet att utveckla den internationella samverkan med andra museer i Europa för att bidra till högre utbildning som kan säkra kunskapsutveckling inom professionen, i en internationell lärandemiljö. Stiftelsens styresman ingår i Stockholms universitets styrelse och har under året tagit initiativ till formerandet av ett museinätverk, som öppnar upp för samverkan med universitet och museer i sju olika länder. Nätverket är kopplat till samarbetet Civis – European Civic University Alliance, där Stockholms universitet ingår som en part med åtta andra allierade universitet.

Tabell 18. Kunskap, forskning och samverkan

	2021	2020	2019
Kostnader (tkr)	-36 940	-37 819	-30 656
Intäkter av statligt bidrag (tkr)	33 364	30 127	20 311
Övriga intäkter (tkr)	1 208	2 189	3 187

KUNSKAPSUPPBYGGNAD OCH UNIVERSITETSSAMVERKAN

En central del av Nordiska museets kunskapsuppbyggnad sker genom egna insamlingar, undersökningar och förvärv och även genom vård av samlingar, byggnader, historiska parker och landskap. Dessa aktiviteter beskrivs under rubriken *Museets samlingar* ovan. Ny kunskap skapas också när samlingar och miljöer tillgängliggörs för forskare och andra museer, vilket kan ske genom till exempel samråd, utlån, magasins- och arkivbesök, digitalisering och utställning av viktiga samlingsgrupper. Genom undervisning, och med samlingarna som utgångspunkt, samverkar museet med bland annat Konstfack, Stockholms universitet, Sätergläntan och Uppsala universitet/Campus Gotland, men detta har under året skett sparsamt och i delvis ändrad form på grund av pandemin. Dock genomfördes en fältvecka med Nordiska museet som bas, där studenter på femte terminen av museiprogrammet undersökte och skrev rapporter om Djurgården som minneslandskap med hänsyn till både natur- och kulturarv. Långsiktigt planerar gästprofessorn att utveckla en internationell online-kurs kring samlingsnära forskning på master- eller forskarnivå i samverkan med andra museer och universitet i Europa. Inom ramen för nämnda kandidatprogram för museer och kulturarv vid Stockholms universitet planeras även samverkan kring en ny kurs om att arbeta med kulturhistoriskt material, från samling till förmedling. Att genom sådana gemensamma ansträngningar värna om kunskapsöverföringen ingår, liksom ambitionen att även utveckla internationella samarbeten inom högre utbildning, i de strategiska planerna för de närmaste åren.

Museet driver därtill egna externfinansierade forskningsprojekt och deltar i breda samarbeten med akademiska institutioner kring studiebesök, praktikplatser och handledning.

FORSKNING

Stiftelsen har under året förvaltat och även avslutat följande forskningsprojekt med hjälp av extern finansiering och samverkan med universitet och högskolor:

► Forskningsprojektet *Vardagens bilder och berättelser. Kulturella omvandlingar i Nordiska museets samlingar* pågick aktivt mellan 2016 och 2019 och har slutredovisats under 2021. Det var ett samverkansprojekt mellan Stiftelsen Nordiska museet och avdelningen för Etnologi vid Stockholms universitet. Projektet finansierades av Kungliga Vitterhetsakademien och Riksbankens Jubileumsfond. Syftet var att i nära samarbete mellan aktiva forskare och museets personal fördjupa kunskapen om Nordiska museets arkivsamlingar och att utveckla metoder för analys och tillgängliggörande av digitaliserat arkivaliskt material. Forskningsresultaten publicerades 2020 i tidskriften *Culture unbound*.

► Forskningsprojektet *Den sörmländska herrgården i ett nationellt och internationellt perspektiv med utgångspunkt i exemplet Julita gård* avslutades under 2021. Projektet drivs av en docent vid Uppsala universitet och en professor vid Stockholms universitet och finansieras av Lagersbergsstiftelsen. En av projektets två slutrapporter publicerades digitalt under 2021 och den andra redigeras för närvarande för publicering under våren 2022.

► Nordiska museet har varit en samverkanspart i projektet *Bekönade rum: Mångdimensionella vandringar i stadens historia* som har samlat forskare och kulturarvsinstitutioner med finansiering

från Riksbankens Jubileumsfond och Vitterhetsakademien. Det gemensamma målet har varit att dels identifiera, klassificera och digitalisera olika typer av källmaterial med anknytning till staden för att öka samlingarnas sökbarhet och tillgänglighet, dels genomföra forskning på samlingarna. Vid Nordiska museet har det genomförts en studie om kafékulturens etablering i Stockholm 1800–1840. Projektet har letts av Stockholms stadsmuseum och avslutades under året. Det redovisas i forskningsantologin *Bakom stadens kulisser. Genus och gränser i Stockholm 1800-2000* som publicerades under året.

► Nordiska museet har varit en samarbetspart i projektet *Intoxicating spaces. The Impact of New Intoxicants on Urban Spaces in Europe, 1600–1850* finansierat av Hera. Projektet har avslutats 2021 och ska redovisas i en digital utställning under 2022. I projektet jämförs hur nya rusmedel, tobak, kaffe, te, socker, kakao och opium skeppades in i Europa och påverkade stadsrum, umgängesmönster, smak, kosthåll och det publika livet i London, Amsterdam, Hamburg och Stockholm. Projektet har bedrivits vid universiteten i Utrecht, Oldenburg, Sheffield och Stockholm i samarbete med Nordiska museet, The Victoria and Albert Museum i London, Het Scheepvaartmuseum i Amsterdam och German Maritime Museum, Bremerhaven.

► Forskningsprojektet *Modekonfektionens genombrott i Sverige. Tre pionjärer: Graffman, Kleen, Richard* har påbörjats under 2021 och bedrivs med Nordiska museet som huvudman och finansieras via Riksantikvarieämbetet/Centrala museers forskning under 2021–2023. Projektet beskriver via tre fallstudier hur produktionen av modekläder – via hantverksmässigt serietillverkade modekollektioner – övergick från ateljésytt till industritillverkat. Utgångspunkten är tre yrkeskvinnor som under 1900-talets första hälft verkade för att göra svenskdesignad modekonfektion tillgänglig för en växande grupp konsumenter. Studien baseras främst på föremål och arkivalier i museets samlingar, en samling plagg i Skansens klädkammare samt privat inlånade arkivhandlingar. Ett urval av källmaterialet fotograferas och digitaliseras för ökad tillgänglighet.

► *Collecting Social Photo* är ett nyskapande forskningsprojekt, med Nordiska museet som huvudman, som bedrivs i samarbete med Stockholms läns museum, Finlands fotografiska museum, Aalborgs stadsarkiv och Stockholms universitet. Projektet har finansierats under tre år av Riksbankens Jubileumsfond och syftar till att utveckla arbetet med insamling och samtidsdokumentation med fokus på vardagsbilder som delas i sociala medier. Under 2018 och 2019 genomfördes fallstudier och parallellt med dessa genomfördes två internationella service design-workshops i Helsingfors och i Stockholm med syftet att utforska digitala infrastrukturer för insamling och spridning. Som ett resultat av dessa workshops utvecklades en prototyp, en webbapp, för att kunna testa och analysera hur människor på ett enkelt sätt kan bidra med sina fotografier till museer och arkiv. Webbappen är producerad med öppen källkod och finns fritt tillgänglig för vidareutveckling. Projektet har rönt internationell uppmärksamhet och har presenterats vid olika relevanta konferenser och seminarier i Norden, Europa, USA och Kanada, inom områden som arkiv och museistudier, visuell antropologi, historia, konsthistoria, fotohistoria och sociala medieforskning. Antologin som är publicerad på DiVA har haft 2 165 nedladdningar fram till i slutet av november 2021 och var under året den mest besökta publikationen bland museets digitala publikationer. Projektet är avslutat och en slutredovisningen av projektet till Riksbankens Jubileumsfond har lämnats.

► *Lost in the Forest or Out of the Woods?* är arbetsnamnet på ett forskningsprojekt vars initieringsfas leds av den Hallwylska gästprofessorn och som inbegriper samverkan med en internationell postdoc och en kulturgeograf vid Stockholms universitet. Arbetet under året har i första hand haft fokus på nätverksbyggande bland annat genom initiativ till två sessioner om den nordliga skogens omvandlingar vid internationella konferenserna *American Folklore Society* och *Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore*, där finska, svenska och amerikanska forskare inom skogsfältet samlats. Projektets dimension är beroende av extern finansiering för att realiseras enligt plan varför även aktivt ansökningsarbete präglat året.

► *Programmet för odlad mångfald (POM)* är ett samarbete kring det gröna kulturarvet och bevarandet av kulturväxter. I trädgården på Julita gård odlas gamla kulturväxter som är anpassade till nordiska förhållanden. Stiftelsen Nordiska museets åtagande som värd för en del av klonarkivet är att hålla ett antal fruktträd, perenner, knölar och lökar i odling och bevarade för framtiden.

MÄNNISKOR I ARKTIS

Projektet om livet i Arktis i ljuset av klimatförändringar resulterade i en utställning som under året fortfarande varit föremål för stort publikt intresse. Den mångvetenskapliga antologi som publicerades förra året, som en fördjupning av utställningens tematik och för att samla de många forskarröster som bidrog till förarbetet *Arktiska spår: Natur och kultur i rörelse* (Nordiska museet: 2020) har under året nominerats till Publishingpriset.

Genom ett fortsatt glädjande intresse har den Hallwylska gästprofessorn under året hållit ett antal inviterade presentationer om Arktisprojektet och den metodutveckling detta inneburit. Arbetet med att integrera etnografisk film diskuterades vid en online-konferens anordnad av Pitt-Rivers Museet i Oxford på temat *Matters of care*. Vid Moderna museets heldag *Acclimatize*, där fokus låg på museernas nya roller kopplat till hållbarhet och klimatfrågor, höll museets professor en inledande *keynote*. Arktisprojektets metodik presenterades även vid FoMus (Forskning på museers) årsmöte som i år hölls online och vid ett inviterat forskarseminarium i Alta, *department of Tourism & Northern Studies*, Universitetet i Tromsø/The Arctic University of Norway.

Ett par nordiska samarbeten, som involverar forskning vid och om museer och på det arktiska området, är utlöpare av Arktisprojektet som fortsatt engagerar museets gästprofessor.

UTLÅN

Låneverksamheten utgör en viktig del i Nordiska museets samverkan med andra museer. Utbytet har därtill en pedagogisk funktion, där utställningstekniska råd om aktuella föremål och ofta även råd om bevarande i vidare mening kan förmedlas. Ett viktigt nätverk upprätthålls på detta vis såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt. Med hänvisning till arbetet med den nya basutställningen fram till 2023 har emellertid museet sedan 2018 varit tvunget att minska utlåningen. Från februari 2020 fram till hösten 2023 har ett utlåningsstopp införts, med enstaka undantag, för hela museets samling: föremål, arkivalier, film, foton och affischer samt reprofotografering. Pågående låneärenden och depositioner har ej berörts.

Tabell 19. Utlån

	2021	2020	2019
Antal utlån och omlån	9	19	20
Antal objekt	55	128	237

NATIONELL OCH INTERNATIONELL SAMVERKAN, STÖD OCH RÅDGIVNING

Som nationellt kulturhistoriskt museum har Stiftelsen Nordiska museet en bred och djup kunskap inom verksamhetsområdet. Samverkan sker inom en rad områden och personalen deltar kontinuerligt i olika grupper och deltagandet har ökat markant under året. Ambitionen är att samlingarna ska vara en efterfrågad, spridd och välrenommerad kunskapsresurs. Varje år tar museet emot en stor mängd besök till samlingarna och bedriver också kunskapsförmedling i form av utbildningar, undervisning, handledning, rådgivning och föredrag. Flertalet studiebesök är grupper från universitet följt av folkhögskolor och enskilda forskare och intresserade enskilda personer.

Stiftelsens medarbetare är aktiva i ett stort antal organisationer och nätverk och redaktionskommittéer. Under året har de fysiska besöken på grund av coronapandemin minskat och möten genomförts digitalt.

► Under året har Nordiska museet, i samverkan med Stockholms universitet, tagit initiativ till ett europeiskt museinätverk, kopplat till befintliga nätverket *Civis* genom vilket samverkan med ett flertal välrenommerade europeiska lärosäten genomförs. Idén om museinätverket har välkomnats och är tänkt som en plattform för internationell samverkan kring museers roller som länkar mellan forskning och civilsamhälle. Det lägger också en grund för att gemensamt utveckla digitaliserade samlingar som plattformar för högre lärande och internationalisering av professionen.

► Nordiska museets gästprofessor deltar som expert i arbetet med att bereda nationella ansökningar till Unescos lista över immateriella kulturarv och har även under året bidragit med remissvar rörande trygghet av minoritetsspråk.

► Nordiska museet deltar i det nationella nätverket Dokumentation av samtida Sverige (DOSS), vars förlaga Samdok koordinerades av Nordiska museet.

► Nordiska museet arbetar i det nationella uppdraget om immateriellt kulturarv, med grund i ett initiativ av Unesco, och är tillsammans med Institutet för språk och folkminnen delansvarigt för den nod som ansvarar för bland annat sedvänjor, riter och högtider.

► Som ett av flera museer, arkiv med flera, är Nordiska museet en av de grundande och stödjande medlemmarna i Stockholms kvinnohistoriska, som bildades 2018 som en ideell förening för att lyfta stadens kvinnohistoria.

► Nordiska museet deltar i Beredningsgruppen för kulturarvsstudier som framtidsområde.

► Nordiska museet medverkar i inventeringen av minnen av Förintelsen, samordnat av Forum för levande historia. Arkivet har ett stort minnesmaterial på detta tema.

Viktiga samverkansparter finns även i det civila samhället. Ett exempel är de digitala insamlingarna kring internethistoria i samverkan med Internetmuseum. Nordiska museet har ett långsiktigt perspektiv på detta arbete, som utgår ifrån de samlingar och kunskapsbanker som museet äger och förvaltar.

Museets medarbetare agerar även som kunskapsreferens i olika sammanhang. Årligen besvaras till exempel ett stort antal förfrågningar om såväl samlingar som enskilda objekt men även mer övergripande frågeställningar om kulturhistoriska och samtida företeelser. Medarbetare bidrar därtill ofta i mediala sammanhang. Gästprofessorn, som delar sin tjänst med Stockholms universitet, har under året bland annat bidragit med bedömning av nya avhandlingar, i rollen som slutgranskare (etnologi, Stockholms universitet) och opponent (museologi, Umeå universitet).

Myndighetsuppdraget att handlägga utförelse- och exportärenden är en angelägen och mycket resurskrävande nationell uppgift. Uppdraget omfattar bland annat svenska möbler, allmogekonst, samiska föremål, foton och leksaker. Under 2021 hanterades 102 sådana utförelseärenden.

Nordiska museet representeras i styrelserna för bland annat Stockholms universitet, Stiftelsen Strindbergsmuseet, Stiftelsen Skansen, Kungliga Djurgårdens Intressenter, KulturIT, Mångkulturellt Centrum samt i flera forskningsrelaterade nätverk och forskningsråd, däribland forskningsstationen Tarfala, TAM-Arkiv och Karolinska Institutet.

INTERNATIONELLT UTBYTE OCH SAMARBETE

Stiftelsen Nordiska museet har ett brett internationellt samarbete med kontakter i när och fjärran. I närregionen skapar det nordiska museidirektörsnätverket, det nordiska samtidsnätverket Norsam och Network of Museums in the Baltic förutsättningar för utbyten på institutionell nivå. Det senare nätverket har det uttryckliga syftet att öka kontakterna med andra samhällssektorer. Museet representeras också i ett rådgivande organ för Nationalmuseet i Köpenhamn, tillsatt av den danska kulturministern, och i ett nordiskt nätverk för chefer för kulturhistoriska museer.

Bredare utbyten och samarbeten organiseras dels genom International Council of Museums (ICOM), särskilt kommittéerna för *Collecting* (COMCOL) och *Costume*, och dels International Council on Monuments and Sites (ICOMOS), särskilt kommittén för *Vernacular architecture* (allmogebebyggelse).

Under året har Hallwylska gästprofessorn presenterat sin forskning om skogen som natur- och kulturarv vid två internationella konferenser arrangerade av *American Folklore Society* och *Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore*. Vid den senare var hon även initiativtagare, i samverkan med amerikanska och finska forskare, till en session om den nordliga skogens av- och återförtrollning.

Gästprofessorn har även hållit en inviterad presentation vid en workshop anordnad av antropologer och religionsvetare vid Université de Brussel på temat heliga ting och museer i postsovjetska och postkoloniala kontexter samt även presenterat arbetet med etnografisk film inom Arktisprojektet vid en online-konferens anordnad av Pitt-Rivers Museet i Oxford på temat *Matters of care* och hållit en key note vid Moderna museets heldag *Acclimatize* om museernas nya roller för hållbarhet och klimatfrågor.

Gästprofessorn deltar i det nordiska projektet *Collecting the North* (2021-2022) som inbegriper workshops, publikationsplaner och möjlighet till samverkan om utbildning och förmedling och finansieras i Norge.

Inom ramen för universitetsnätverket Civis, där Stockholms universitet ingår, har styresmannen tagit initiativ till ett skapande av ett museinätverk kopplat till den europeiska utbildningsalliansen.

Flera samverkansaktiviteter nämns under rubriken *Digitala medier* ovan. Erfarenheterna av Nordiska museets arbete med digitala tekniker är överlag efterfrågade och museet får löpande förfrågningar om att delta i seminarier och workshops både inom och utanför Sverige. Utvecklingen av det samnordiska systemet för digital förvaltning och tillgängliggörande av samlingsrelaterad information fördjupas kontinuerligt genom KulturIT. Stödet till den europeiska kulturarvsportalen Europeana har fortsatt under året.

NORDISKA MUSEETS HÖGTIDSDAG

Under 2021 genomfördes inget särskilt program på Nordiska museets högtidsdag den 24 oktober med medalj- och stipendieutdelning. Efter granskning och bedömning av inkomna förslag på medaljförtjänta personer 2021 valde Nordiska museet efter noggrann avvägning att inte dela ut några medaljer 2021.

► Mats Rehnbergs stipendium tilldelades Aida Jobarteh, doktorand, institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms Universitet.

ÖVERGRIPANDE PERSPEKTIV

Stiftelsen Nordiska museet arbetar ständigt med att utveckla dess verksamhet med fokus på både fysiska, publika samt digitala miljöer för att sänka tröskeln för att uppleva vad museet har att erbjuda för så många besökare som möjligt.

Genom museets varumärkesarbete har visionen om att bli det mest angelägna museet i Norden utkristalliserats. För att uppnå detta har en rad satsningar påbörjats under året och kommer att lanseras under kommande år. Mer specifikt inkluderar vi i detta kapitel till exempel projekt som stärker den fysiska tillgängligheten på plan 4, navigation som hjälper alla besökare att hitta rätt och höga ambitioner inom interaktivitet och säkerhet.

TILLGÄNGLIGHET

Arbetet med tillgänglighet innebär bland annat att underlätta för människor att kunna ta sig in i och runt i museet. Stiftelsens miljöer består till stor del av gamla kulturbyggnader, varför möjligheten till anpassning delvis är begränsad, men i samband med ombyggnader och renoveringar är frågorna om tillgänglighet alltid integrerade. Dessa frågor är helt centrala också i generalplanen för utvecklingen av den fysiska miljön. Även gällande digital tillgänglighet pågår ett fortlöpande arbete.

2019 påbörjades det omfattande arbetet med att se över tillgängligheten på plan 4 inför byggandet av den nya basutställningen Människan i Norden. Under 2021 togs följande handlingar fram för åtgärder av de stora bristerna:

- ▶ En förlängd hissförbindelse från snickeriverkstad genom plan 3 till plan 4.
- ▶ Lyftbord/ramper till passagen genom gallerigången i absiden (mellan nuvarande Sapmi och den rivna utställningen Hem och bostad).
- ▶ Förbindelse över Kröningsläktaren via bro.

I juni skickades tillståndshandlingarna till Länsstyrelsen och i augusti fick museet besked om kompletterande uppgifter som sändes in i november. Arbetet med att ta fram ett förfrågningsunderlag för upphandling pågår och upphandling kommer att ske 2022.

SÄKERHET

Under året fortsatte arbetet inom projektet *Säkra samlingar* där stora delar av stiftelsens strategiska säkerhetsarbete samlas. Projektet beskrivs mer ingående under avsnittet Säkra samlingar.

Stiftelsens operativa säkerhetsarbete fortsätter och under året har brand- och inbrottslarm uppdaterats i Norra flygeln på Julita gård och inbrottslarm i museet vid Julita gård installerats. En uppdatering av brandlarmet på Tyresö slott har genomförts.

Stiftelsen har påbörjat en översyn av säkerheten i den rara samlingen i museets bibliotek. Det systematiska brandskyddsarbetet har utförts enligt schema under året, framför allt i samarbete med bevakningsbolaget Avarn. Det har även gjorts en översyn av stiftelsens beredskapsfunktioner och ett gemensamt arbetssätt för hela stiftelsens beredskap kommer arbetas fram.

STIFTELSEN NORDISKA MUSEET SOM ARBETSGIVARE

Efter att ha drabbats hårt av pandemin 2020 och tillämpat såväl korttidsarbete som hemarbete var 2021 året då stiftelsen hade ambitionen att succesivt återgå till en mer normal vardag. Många aktiviteter inom medarbetarområdet har fått pausas eller skjutas på framtiden. Fokus har legat på att, trots distansarbete, arbeta för att stärka samhörigheten bland medarbetarna och stoltheten över stiftelsens arbete och uppgift. Att åter kunna mötas fysiskt var efterlängtat och uppskattat även om pandemins utmaningar fortsatt påverkat stiftelsens medarbetare.

Tack vare den digitala förflyttning som pandemin drivit på var det dock en modernare och mer tillgänglig arbetsgivare som växlade upp 2021. De digitala arbetsmetoder, kommunikationskanaler och samarbetsformer som blivit en naturlig del av vardagen möjliggjorde att visst arbete även fortsättningsvis kunde utföras utanför våra arbetsplatser. På Stiftelsen Nordiska museet ska det vara enkelt att förena arbete med privatliv och flexibilitet med trygghet. Därför erbjuds medarbetare som kan arbeta på distans en fortsatt möjlighet att göra så, oavsett pandemirelaterade råd och rekommendationer.

Under året har det långsiktiga kompetensförsörjningsarbetet fortlöpt och insatser pågått i linje med den strategiska handlingsplanen och verksamhetsplanen. Särskilt fokus har legat på ledar- och chefskapet utifrån de behov som identifierats internt. Att leda på distans har varit en förändring som ställt nya krav på ledarskapet. Insatserna har inkluderat externa kompetensutvecklingsinsatser av ledartränande karaktär, intern ledarskapscoachning utifrån dagliga chefsutmaningar samt återkommande interna chefsseminarier. Chefsseminarierna har berört aktuella ämnen och utmaningar och syftat till att dela erfarenheter och lärdomar. Därutöver har stor omsorg lagts vid utvärdering och förenkling av befintliga chefsprocesser för att frigöra tid för ett mer aktivt och nära ledarskap.

Som en del i det långsiktiga arbetet med kompetensförsörjning har även ett praktikprogram lanserats och ett samarbete inletts med, för stiftelsen, relevanta lärosäten, institutioner och utbildningar. Inför 2022 planeras ett brett mottagande av praktikanter i olika delar av verksamheten. Genom att erbjuda inspirerande och kunskapsrika praktikupplevelser skapar vi förutsättningar för att stiftelsen även i framtiden uppfattas som en attraktiv arbetsgivare.

Tack vare medel från Alexander och Sigrid Skånbergs stiftelse har även ett antal studieresor kunnat genomföras under 2021. Genom att, för första gången, möjliggöra nominering av kollegor eller sig själv till studieresor med hjälp av finansiella medel från Skånbergs stiftelse, har ett stort engagemang och en upplevelse av delaktighet skapats kring kompetensutvecklingsfrågor. Vid slutet av 2021 har över 40 medarbetare deltagit i studieresor i syfte att vidga perspektiv och utveckla kompetens i enlighet med stiftelsens strategi och varumärke.

Trots pandemins påverkan har rekryteringen av ny kompetens legat på en rimlig nivå utifrån stiftelsens strategi och prioriterade projekt. Under 2021 har 29 medarbetare avslutat sin anställning, och 27 medarbetare börjat.

Därutöver har ett stort arbete påbörjats med att formulera och ena verksamheten kring en *People strategi*. Strategin syftar till att beskriva medarbetarupplevelsen och säkerställa att stiftelsens arbetsgivarvarumärke attraherar rätt kompetens både i dag och i framtiden. I detta arbete har en stor del av medarbetarna inom alla museets verksamheter och kompetensområden varit delaktiga.

Oberoende revisors bestyrkanderapport om Verksamhetsberättelse

Till Stiftelsen Nordiska museet (org nr 802002-4686)

Jag har översiktligt granskat Verksamhetsberättelsen (Resultatredovisningen) 2021.

Ansvariga partens ansvar

Det är nämnden och styresmannen som har ansvaret för att upprättande av Verksamhetsberättelsen. Denna har upprättats enligt Riktlinjer för statens bidrag vilka utfärdats av Kulturdepartementet för att det finns en sådan intern kontroll som Kulturdepartementet bedömer nödvändig för att Verksamhetsberättelsen ska vara utan väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Revisorns ansvar

Min uppgift är att uttala mig med begränsad säkerhet om Verksamhetsberättelsen baserat på Riktlinjer för statens bidrag, på grundval av min granskning.

Jag har utfört granskningen enligt ISAE 3000. Denna standard kräver i enlighet med min uppgift att jag planerar och genomför mina granskningsåtgärder för att uppnå begränsad säkerhet att Verksamhetsberättelsen är upprättat enligt Riktlinjer för statens bidrag.

Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar.

Jag är oberoende i förhållande till Stiftelsen Nordiska museet enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Granskningen innefattar att genom olika åtgärder inhämta bevis om Verksamhetsberättelsen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i underlaget för Verksamhetsberättelsen vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur Stiftelsen Nordiska museet tar fram underlaget i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i den interna kontrollen. Granskningen har begränsats till en översiktlig analys av Verksamhetsberättelsen och underlag till denna samt förfrågningar hos företagets personal. Mitt bestyrkande grundar sig därmed på en begränsad säkerhet jämfört med en revision.

Jag anser att de bevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Uttalande

Grundat på min granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger mig anledning att anse att Verksamhetsberättelsen inte i alla väsentliga avseenden har upprättats i enlighet med Kulturdepartementets riktlinjer.

Övriga upplysningar

Revisionsberättelse avseende årsredovisningen för 2021 har avgivits den 2022-02-10. Den innehåller inga modifierade uttalanden, anmärkningar eller upplysningar.

Avsedda användare och syften

Detta yttrande har endast till syfte att nämnden och styresmannen i Stiftelsen Nordiska museet ska fullgöra sin rapporteringsskyldighet och får inte användas för något annat ändamål.

Stockholm den 2022-02-10

Pernilla Zetterström Varverud
Auktoriserad revisor

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS VÄNNER

Nordiska museets och Skansens Vänner är en av Sveriges äldsta vänföreningar. Under 2021 har de riktade programpunkterna för att lära känna Stiftelsen Nordiska museets verksamhet delvis återupptagits. Under september arrangerades till exempel ett föredrag och en bokpresentation om Nordens Paris, NK:s Franska Damskrädderi 1902–1966. Under kvällen fick besökarna även gå runt i utställningen och författaren Susanna Strömqvist signerade böcker. I december bjöd vänföreningen in till en julkonsert och vänkväll på Nordiska museet.

Vänföreningen är ett stöd för stiftelsen i dess verksamhet. Under 2021 beslutade sig styrelsen för vänföreningen att dela ut en gåva på två miljoner kronor som fördelades lika mellan Nordiska museet och Skansen. Vanligen går det årliga bidraget från Vänföreningen till ett för verksamheten specifikt projekt, i samråd med verksamhetscheferna. Men med anledning av det extraordinära läget fick ledningen för de båda museerna själva bestämma hur pengarna skulle användas. Stiftelsen kommer under 2022 att använda bidraget för att utveckla museibygnaden på Julita gård.